

„Nem félünk-e Isten ígéjének, igazságának a világosságától? Nem érezzük-e magunkat jobban a fedezéket nyújtó árnyék homályos biztonságában?”
Napfénygraffiti ▶ 3. oldal

„Eti olvasta azt a velem készült interjút, amely még tavaly novemberben jelent meg az *Evangelikus Élet* hasábjain. Ennek hatására ragadott tollat, és írt nekem arról, hogy kik is a hétfalusi csángók.”
Béres-segítségnyújtás Erdélyben ▶ 5. oldal

„Életének alapja mégis biblia-szeretete volt. Az ENSZ-főtítkárr mindig mindenhová magával vitte Bibliáját.”
Százttíz éve született Dag Hammarskjöld ▶ 7. oldal

„Létezhet-e muszlim megbocsátás keresztény (ortodox) bűnbánat nélkül? (...) »Keresztényebbek« a boszniai muszlimok a szerb ortodoxoknál?”
Sötét folt Európa lelkiismeretén ▶ 8–9. oldal

A béke inváziója ▶ 2. oldal
Művészet és szakralitás ▶ 3. oldal
Viselni a másik terhét ▶ 4. oldal
Angyalok súrolják vállaink ▶ 6. oldal
Az Úr házának gyönyörűsége ▶ 11. oldal
Credo Rádió – értéket közvetít ▶ 13. oldal

Frontok

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Mostanában mindenki a frontokra panaszkodik. Mármost a légköri frontokra. Nyár van, és hol negyven fokot, hol meg tizenkilencet mutat a hőmérő, időnként a fél országot elveri a diónyi jég, a vihar tetőket szakít le, fákat csavar ki tövestül. Az érzékeny embereket erősen próbára teszi ez a változékonyság.

Légköri fronton a meteorológia egy határfelületet ért, amely két, alapvetően ellentétes tulajdonságú légtömeg találkozásánál alakul ki. A *front* szó eredetét tekintve latin *fronsra* vezethető vissza, amely *arcot*, *homlokot*, *homlokzatot* jelent.

Szemtől szemben állva a frontokkal nehezebben alszunk el, emiatt nehezebben ébredünk, egész nap kótyagosak vagyunk, idegesen vezetünk, türelmetlenül reagálunk, álmosan ténfergünk, és erőteljesen végézzük el napi kötelességeinket. Jó lenne a frontokkal valami „különbekét” kötni, de hát a természet befolyásolhatatlan erőinek az ember ki van szolgáltatva, nincs mit tenni...

Másmilyen frontok is jelentkeznek azonban, melyek mélyebben és bántóbban vájnak bele harmóniánk felszínebe, és súlyos következményekkel járnak. Frontvonalak, háborúságok, egymással szemben állók, „ellentétes tulajdonságúak”, akik nem férnek meg egymással a nap alatt. Szomorú, hogy már rég nem a határaink mentén, hanem itt, közöttünk-bennünk, az utcán, a téren, az aluljáróban, a boltban, a buszon, a társasházban, a családban... és szorongva nézünk körül: miért e békétlenség?

Napjaink egyik legmegosztóbb frontvonalát természetesen az a kér-

dés jelenti, hogy mit kezdjen Európa, mit kezdjen Magyarország a menekültek áradatával. Akik a határon való átlépésük miatt lehet, hogy az „illegális” jelzővel illetendők, de mindegyikük egy-egy ember: férfi és nő, apa és anya, idős és fiatal, gyermek vagy csecsemő. És valahány a saját, személyes küzdelmével, iszonyatos elszántsággal, tengernyi megpróbáltatáson át menekülve, kétségbeesve, mindent felégetve és a reménytelenség előtt a *biztos bizonytalanságba* tartva, élő kérdőjelként (vagy felkiáltójelként?) illusztrálja a fájdalmas sorokat: „Az ember fáj a földnek; oly sok / Harc- s békeév után / A testvérgyűlölési átok / Virágozik homlokán; / S midőn azt hinnők, hogy tanúl, / Nagyobb bünt forral álnokul. / Az emberfaj sárkányfog-velemény: / Nincsen remény! nincsen remény!” (Vörösmarty Mihály: *Az emberek*)

E *fronton*, az emberiség „homlokán” most mi fog kirajzolódni? Nincs ember, nincs politikus, elemző, tudós, művész vagy bármely érett, tapasztalt bölcs, ki meg tudná jóslani, mi lesz. Újabb szégyenletes, letörölhetetlen ráncok barázdálják... vagy...

Jakab apostol ezt kérdezi: „*Honnan vannak viszályok és harcok közöttetek? Nem a tagjaitokban dúló önző kívánságok okozzák-e ezeket? Kivántok valamit, és nem kapjátok meg, öltök és irigykedtek, de nem tudtok célt érni, harcoltok és viszálykodtok. Mégsem kapjátok meg azért, mert nem kéritek!*” (Jak 4,1–2)

Hát kérjük, kérjük már, mert mind- eddig csak az nyilvánvaló, hogy ebben a megoldás után könyörgő helyzetben égi segítség nélkül mi, emberek tehetetlenek vagyunk!

Tábornyítás templomszenteléssel

▶ A Tóköz a Rába és a Rábca, valamint a Mosoni-Duna összefolyása között, a Hansággal szomszédos, mocsaras, számos holtágtól szabdalt, mély fekvésű terület. Ennek a hangulatos, festői tájnak egyik kicsiny községe Rábcakapi. Az elmúlt vasárnap két nagyszerű eseményre hívták ide mindazokat, akik kapcsolatba kerültek a kis tóközi községgel és a gyülekezettel. Délelőtt a templom külső tatarozásáért tartottak hálaadó istentiszteletet, délután pedig az evangélikus ifjúsági tábor megnyitására került sor, ennek keretében adtak hálát azért, hogy megtörténhetett a tábor területének teljes megújulása. A két projektre közel 64 millió forintot fordítottak. Az újrászentelés és áldás szolgálatát Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte.

resek, illetve Tubán József csornai (képipüskök) és Koháry Ferenc lébényi lelkészek vettek részt.

Az istentiszteletet követő díszközgyűlésen Tubán József számolt be a templomtatarozás részleteiről. A felújítás teljes költsége 23 millió forint volt, ezt pályázaton nyert összegből, belső egyházi forrásból, egy burgenlandi támogatásból és adományokból sikerült összegyűjteni. A munkálatok során elektromos falszigetelő rendszert építettek be, valamint kicserélték a nyílászárókat, illetve külsőleg teljesen megújult a templom.

Délután az ifjúsági tábor udvarán felállított szabadtéri oltárnál folytatódott a hálaadó alkalom, amelyen Mesterházy Balázs harkai lelképásztor hirdette Isten ígéjét. Ezt követően Szemerei János felszentelte a renovált épületeket, és ezzel megnyitotta az idei első evangélikus hittantábort. Akkorra már megérkeztek azok a fiatalok is, akik a Győr-Mosoni Egyházmegye hittantáborának résztvevőiként a gyönyörűen felújított épületek falai között töltik a hetet.

A tábor felújítása az Európai Unió és a magyar állam támogatásának köszönhetően kezdődhetett el. Ez a pénz azonban nem lett volna elegendő a nagy munka finanszírozásához, így más forrásokat is be kellett vonni. Végül közel 41 millió forintot sikerült a tábor renoválására fordítani. A tetőszerkezet és a falak kivételével minden megújult, mégpedig a 21. század igényeinek megfelelő színvonalon. A munka nagyságát jól érzékelteti, hogy az előre betervezett feladatokhoz képest további harmincat sikerült elvégezni, amely az eredeti elképzelésekben nem szerepelt.

▶ Folytatás a 3. oldalon

FOTO: RÁTZ ANDRÁS

A Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó települést szinte kizárólag evangélikusok lakták és lakják. Amikor megkezdődött a falvak elszívása és a fiatalok városokba költözése, Rábcakapi is végzetesen meggyengült. A község egyre inkább elöregedett. Az egykori anyagülekezeten hosszú ideje nincs helyben lakó lelkész, Csornához tartozik.

Egykori parókiája és iskolája a hozzá tartozó udvarral együtt azonban az evangélikus fiataloknak igazi paradicsom, hiszen három évtizede a nyári ifjúsági táborok helyszíne. Sokféle tábornak adott otthont Rábcakapi: hit-

tanos-, konfirmációi, zenei, alkotó-, Bárka-, varázsló-, néptáncos-, vasárnap-i iskolaközösségi táborok váltogatták egymást. Az első tábornyítás óta szerény becslések szerint is mintegy háromezer fiatal fordult meg itt, és töltött el felejthetetlen napokat, heteket. Sok egykori rábcakapi táborozó útja vezetett később a teológiára.

A délelőtti ünnepi istentiszteleten Szemerei János püspök a felújított templom bejáratánál olvasható ígéről prédikált. „*Fenség és méltóság jár előtte, erő és ékesség van szentélyében.*” (Zsolt 96,6) A liturgiában Gabnai Sándor és Kiss Miklós espe-

Ökumenikus dialógus

Hazánkban, közelebről az Evangélikus Hittudományi Egyetemen ülésezett július 14–21. között az Evangélikus-Római Katolikus Közös Bizottság. A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) és a Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács teológus delegáltjai – szám szerint tizenheten – fővárosunkban a keresztiség témaköréről, valamint a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának közös megünnepléséről, illetőleg annak liturgiai kérdéseiről tanácskoztak.

Az ökumenikus dialógus résztvevői múlt csütörtökön Budapest látóival is megismerkedhettek.

A délutáni városnézés után a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében gyűltek össze, ahol a magyarországi evangélikus és a katolikus egyház adott fogadást tisztelőikre. Képünkön a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetője, Cselovszkyné dr. Tarr Klára üdvözlö a vendégeket (mellette Gáncs Péter elnök-püspök). A lapzártánk idején véget érő konferenciával részletesebben következő számunkban tervezünk foglalkozni.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA felvétele

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Urunk, Istenünk! Há-lát adunk neked, hogy újra fe-lhoztad ránk napodat, kegyel-med szerint fenntartod a terem-tett világ jó rendjét. Bocsásd meg nekünk, hogy sokszor fele-lőtlenül bánunk a minket körül-vevő élővilággal! Kérünk, add nekünk azt a felelős szeretetet, amelynek révén jó gazdaként tudjuk gondozni, művelni és tisztán tartani teremtett világodat. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Szeretettel bízta egymásra minket, embereket, hogy egymás felebarátai legyünk. Krisztusban egymás testvéreivé, ajándékaid örökös társaivá is tettél. Bocsásd meg nekünk, ha nem a te gyermekeidként viselkedtünk! Kérünk, erősítsd meg az egész embervilágban a felebaráti szeretetet, a békeességteremtést és a szolidaritás lelkületét. Bennünk is munkáld ezeket, de részesíts minket Krisztus szeretetében is, hogy még ellenségeinket is szeretni tudjuk! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Köszönjük neked kegyelmed élő jelét, az egyházat és annak gyülekezeteit. Köszönjük, hogy a testvéri közösség révén Krisztushoz, rajta keresztül pedig hozzád kapcsolódhat életünk. Kérünk, bocsásd meg kicsinyes önzésünket és gögünket, amelyek miatt folt esik egyházadon is. Te gyógyítsd ki belőlünk, ami rúg, és nem illik nyájad tagjaihoz. Add Szentlelkedet, hogy a szeretet útján tessékünk vonzóvá Krisztus testét, az egyházat és ezt a helyi gyülekezetét, a mi közösségünket is! Erősítsd meg bennünk szent Fiad szavát és szeretetét, hogy az egész világ előtt felszabadult örömmel lehessünk az ő követői! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Köszönjük azt a hazát, azt a nemzetet, amelyben élünk. Köszönjük azt a szép nyelvet, amelyen beszélünk, és amelyen minket is megszólítasz. Kérünk téged, adj a szívünkbe felelős szeretetet hazánk és honfitársaink iránt, hogy mindazt megbecsüljük, megőrizzük és gyarapítsuk, ami összeköt bennünket, ami szép és értékes ebben a nemzetben. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Kicsinyek oltalmazója, gyengék erősítője, szomorkodók vigasztalója, elesettek felemelője! Te töröld le a könnyeket, hogy valóban megkönnyebbülést adjon a sírás! Te adj bátorítást, hogy elviselhető legyen a fájdalom! Te adj vigasztalást, hogy megszentelődjön a nyomorúság, a gyász! Te adj reménységet ott, ahol most embertársaink a halál kapuja előtt állnak! Add meg mind ezt most a rászorulóknak részére, és számunkra is, akik mindennap Jézus Krisztusra nézünk. Ő megnyitotta előttünk is az örök élet kapuját. Benne bízva, reá hagyatkozva hadd láthassunk mindig előre, a te országod dicsőségéig!

[Gyülekezet:] *Amen.*

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 8. VASÁRNAP – ÉZS 2,1–5

A béke inváziója

A hadakozás tanulása. Kislányom első óvodai napjainak egyikén belekeveredett egy kisebb verekedésbe. Nem kezdeményezett, nem provokált senkit, nem akart semmit elvenni vagy éppen megtartani, nem is ütött vissza, csak éppen rosszkor volt rossz helyen.

Amikor az eset két nappal később esti beszélgetésünk során kiderült, és a kislány minden nyelvi kifejezőkészségét bevetve igen plasztikusan mesélte el a történeteket, elfogott az anyai aggodalom. Azonnal indultni akartam, hogy felhívjam az óvónők figyelmét az öltözőszekrények rejtekéből a gyanútlanul arra járó kiscsoportosokat ijesztgető és pulóverrel csapkodó középsősök támadásaira. Aztán lehiggadtam, és beszélgettünk inkább még egy kicsit.

Mint ahogy kislányomnak merőben új élmény volt a nyíltan ellene forduló erőszakos viselkedés, úgy kellett nekem is szembesülnöm az első óvodai napokban azzal, hogy a gyermekeket akár bánthatják is, és én nem vagyok ott, hogy megvédejem. Tehát meg kell tanítanom rá, hogyan védje meg ő saját magát. Természetesen nem a visszaütés módjaira való okításra gondolok, hanem arra, hogy nem árt felismertetni vele saját határait, lehetőségeit, akár erejét, felkészíteni helyzetekre, amikor megsérülhet testileg, lelkileg, megtanítani, hogyan álljon ki magáért, mikor jobb hallgatni, és mikor kell mindenképpen kiáltani.

Úgy tűnik, gyorsan megtanulta a leckét, azóta nem számolt be hasonlóról, ami valószínűleg nem azért van, mert nem érte bántás, hanem talán mert megszokta, nem zaklatják annyira fel a mindennapos kis lökdösődések; talán mert ő is „tanulja a hadako-

zást”, azaz kialakította a maga stratégiáját, reakcióit az őt ért támadásra.

Stratégiája pedig mindenkinek van, úgy tűnik, az óvoda óta mindenképpen: van, aki elfut, van, aki azonnal visszaüt, van, aki megbosszul, van, aki megsemmisítő pillantást vet, van, aki lelki terrort alkalmaz, van, aki túsul ejt, van, aki megsemmisít. Különböző okokból, különböző helyzetekben, de mindig a túlélésért küzdve elhisszük, hogy az élet harc, hogy minden pillanatban készenlétben kell állni a támadásra, ezért tanuljuk a hadakozást, csiszoljuk, tökéletesítjük a „technikát”.

Mélység a magasság előtt. Tapasztalatainkkal ugyan ellentétesnek, azonban ősidőktől fogva vágyottunk érezni az Ézsaiás által lefestett idilli állapotot a béke korszakáról, a népek egyetértéséről, egy irányba tartásáról, az Isten tanítására figyelésről. A tökéletes boldogságra mindössze az vehet árnyékot, hogy a béke jövendőről ítéletprófeciákba ágyazottan olvashatunk, Ézsaiás szavai pedig megerősítik a gyanút: az új korszakot Isten ítélete előzi meg.

A próféta új utat mutat, amely út hegyre vezet ugyan, az Istennel találkozás helyszínére, a magasságok előtt azonban a mélység megjárása – minden jel arra mutat – nem kerülhető el: az ítélet a béke korszaka előtt, a széthúzás az összetartás, a meg nem értés az egyetértés, az erőszak a fegyverek letétele előtt áll, méghozzá szükségszerűen. Pedig milyen jó lenne másként élni; azonban úgy tűnik, nem tudunk. Az édenkertet, a gyermeki ártatlanságot, a jóra törekvést önértékből megtartani nem tudjuk, sőt villámgyorsan veszítjük el.

Találkozás a hegyen. Otthonos érzés fenn a hegyen lenni, rátalálni a hazavezető ösvényre pedig megnyugvás; a Mester lába előtt ülni és rácsodálkozva hallgatni tanítását: a legjobb, amit tehetünk. Már-már tökéletes békeesség és harmónia, legalábbis minden külső körülmény adott hozzá, a lényegi belső változás, egyfajta átalakulás azonban még hiányzik.

Felszabadító Ézsaiás békeprófeciája. Főként azért, mert az ítéletvárás szorongásai és bizonytalanságai, bűneink súlyának mérlegelése, tetteink következményeinek taglalása közepette felcsillantja a reményt, hogy ami régen elveszett, ami életünk közepéből hiányzik, ami beteljesíti az Élet utáni vágyódásunkat, az újból visszanyerhető.

Isten jelenlétében újra átélhető az ősi bizalom, a „minden jól van” derűje, az „Isten tenyerén vagyok” békeessége, az önmagában értékes élet tökéletessége. Az Istennel való találkozás magasságaiban engednek a görcsök, amelyek olyan sokszor megbetegítenek, enged a szorítás a szív körül, kienged az ökölbe szorult kéz, elernyednek a feszülő izmok, és lekerül a fegyver is.

Az Úr világosságának fényében egészen másnak látszik minden, a másik ember vagy én magam: nem ellenfél többé, hanem barát. Ebben a világosságban látjuk meg azt is, hogy van másik út, van, aki kenyérrel dob vissza, sőt van, aki odafordítja a másik arcát is.

Senki sem akar bántani. Új korszak kezdődik. Amikor nem túl kell élnünk, hanem egyszerűen élünk, ehhez pedig nincs szükség

A VASÁRNAP IGÉJE

fegyverekre, a megtanult védekezési stratégiákat sem kell használni – azért, mert senki sem akar bántani. Nem kell megvédeni magunkat, hiszen nincs kitől; nem kell testileg, lelkileg megsebesítő helyzetekre felkészülni; nem kell hadakozást tanulni és erre tanítani sem. Ez a béke korszaka! Amikor a minket ért sérelmek miatt bennünk dülő feszültség jóra fordítható, a bennünk munkáló hatalmas energiák a másik ellen fordulás helyett erőforrássá tehetők. Így lesz a kardból kapa, a lándzsából metszőkés. Lényegét megváltoztató átalakulás. Ehhez kell az Isten közelsége, ehhez kell a világgóság.

Kiveszi kezünkől a fegyvert. Talán éppen a megtanult védekezési stratégiáink nem engedtek hozzá elég közel, nem engedtek eléggé rá figyelni, és takarták el előlünk fényét. Így ő jött közel, ő jött közénk, emberi testben és rajtunk keresztül munkálkodó Lélekből.

Az emberré lett Isten életével mutatta a hegyre vezető utat, tanított példájával a békeességre a háborúskodás és az önvédelem helyett, engedelmes halálával pedig szelíden kivette kezünkől a fegyvert. Benne teljesedett be reményünk: van másik út, lehet kardból kapa, lándzsából metszőkés; amit erőként kaptunk, azzal nem pusztítani és ártani, hanem alkotni és éltetni lehet.

Helyreállított bizalommal, harcaimtól megszabadítva, Isten közelében és világosságában tudni magamat. Mi más lenne a békeesség?

■ PETHŐ-UDVARDI ANDREA

„Futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam”

► Július végéhez érkezünk, így e havi történetünk is a befejezéséhez közeledik: mai írásunkból **Felix Mendelssohn Bartholdy Paulus oratóriuma második részének második felét ismerhetjük meg.**

Továbbra is a mű *Philippe Herreweghe* vezényelte előadását ajánljuk meghallgatásra (<https://goo.gl/PKaPfi>). Az előző szakasz végén ezt a feladatot kapta Pál és Barnabás: „*Pogányok világosságává teszlek, hogy üdvösségük légy a föld végső határáig.*” (ApCsel 13,47)

Mai első történetünk – görög kulturális közegben – örömteli gyógyítással indul, de nehezen megoldható helyzetbe torkollik. „*Lisztrában élt egy sánta lábú ember, aki születésétől fogva sánta volt, és sohasem tudott járni. Ő hallgatta Pál beszédét, aki rátekintett, és látta, hogy van hite ahhoz, hogy meggyógyuljon. Ezért hangosan így szólt hozzá: »Állj a lábaidra egyenesen!« Ekkor az talpra ugrott, és járt. Amikor a sokaság látta, amit Pál tett, likaóniai nyelven így kiáltottak: »Az istenek jöttek le hozzánk emberi alakban!« Barnabást Zeusznek mondták, Pált pedig Hermésznek, mivel ő volt a szóvivő. Zeusz papja pedig, akinek a temploma a város előtt volt, bikákat és koszorúkat vitt a kapuk elé, és a sokasággal együtt áldozatot akart bemutatni nekik.*” (14,8–13) A kórústétel megmutatja, hogyan ábrázolható zenei eszközökkel a színlelt megalázkodás, az alságos hajlongás: „*Legyetek kegyesek hozzánk, magasságos istenek! Nézzetek le az áldozatunkra.*”

A következő recitativo, ária és kórus egymásra épül. „*Amikor meg-*

ellene: »Ez az Isten temploma! Izraelita férfiak, legyetek segítségül! Ez az az ember, aki e nép ellen, a törvény ellen és e hely ellen tanít mindenkit mindenütt! Kövezzétek meg őt!« És ők mindannyian üldözték Pált az útján, de az Úr mellett állt, és erősítette őt, hogy prédikációja bizonyágtétel legyen, és minden népek meghallgassák.”

A tenor cavatina Jézus hangján bátorít: „*Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját. Ne félj, mert én veled vagyok.*” (Jel 2,10; Ézs 41,10)

A történet befejezése: „Pál elküldött Efezusba, magához hívatta a gyülekezet véneit, és így beszélt hozzájuk: »Ti tudjátok, hogyan viselkedtem közöttetek az egész idő alatt: szolgáltam az Úrnak teljes alázatossággal, könnyek és megpróbáltatások között, és bizonyágot tettem a mi Urunkban, Jézusban való hitről. És most, íme, én a Lélektől kényszerítve megyek Jeruzsálembe, fogság és nyomorúság vár rám. Közületek többé nem látja arcomat senki.« Ekkor sírásra fakadtak, és ezt mondták: »*Isten mentsen, Uram, ez nem történhet meg veled!*« [Mt 16,22 – különleges hatású és elgondolkodtató Péter Jézushoz intézett szavait felismerni ebben a másfajta közegben.] De Pál így felelt: »*Miért sírtok, és miért keserítitek meg a szívemet? Hiszen én nemcsak megkötöttem, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálembe az Úr Jézus nevéért.*« Miután ezeket elmondta, mindnyájukkal együtt térdre borulva imádkozott. Azután kikísérték a hajóhoz, és nem látták őt többé.” (ApCsel 20,17–38; 21,13 nyomán)

CANTATE

Eged Isten dicszerűnc,

Az oratóriumot záró három tétel összegzés: a kereszténység hangja. Először János apostol bölcs szavait szövegezte meg a – környezetéhez képest különleges hangnemben lévő, ezért lebegő hatást keltő – kórústétel: „*Lássátok meg, milyen nagy szeretetet tanúsított irántunk az Atya: Isten gyermekeinek neveznek minket, és azok is vagyunk.*” (1Jn 3,1)

Majd Pál apostol híres levelének szavaira ismerhetünk. Az utolsó recitativo rá vonatkozik: „*És ha nemsokára feláldoztatik is, ama nemes harcot meggarcolta. Futását elvégezte, a hitet megtartotta. Végezetre eltételez nekik az igazság koronája, amelyet megad nekik az Úr, az igaz bíró ama napon.*” (1Tim 4,6–8 nyomán) A zárókórus viszont már a mindannyiunknak szóló örömhírről kezdődik: „*De nemcsak neki, hanem mindazoknak is, akik várva várják az ő megjelenését.*” (1Tim 4,8 nyomán) A tétel vigasztalással folytatódik: „*Gondol ránk az Úr, meg fog áldani.*” (Zsolt 115,12) Az elmaradhatatlan zárófuga alapját pedig az Isten irtalmáról szóló zsoltár versei adják: „*Áldjad, lelkem, az Urat, és egész bensőm az ő szent nevé!*” (Zsolt 103,1) „*Ti, angyalai, áldjátok az Urat!*” (Zsolt 103,20 nyomán)

Csatlakozunk hozzájuk mi is!

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Tábornyitás templomszenteléssel

► Folytatás az 1. oldalról

Rátz András egyházmegyei felügyelő oroszlánrészt vállalt a tábor felújításában. Nem véletlenül, hiszen harminc évvel ezelőtt az első táborozók között volt.

– Nehéz megszólalni ebben a pillanatban! – mondja. – Amikor harminc éve először voltam ebben a táborban, ugyanazok a bútorok és falak fogadtak, mint amelyeket most sikerült felújítani. Nagy dolog, hogy végre Isten igéjéhez méltó környezetben tudjuk fogadni evangélikus fiataljainkat. Azt kívánom, hogy az itt kapott élmények és benyomások segítsék ezeket a gyermekeket abban,

hogy később evangélikus egyházukat szerető, abban szolgálatot vállaló felnőttekké váljanak.

A Győr-Mosoni Egyházmegye hitantáborának vezetője Csorbáné Farkas Zsófia, a győri Péterfy Sándor Oktatási Központ iskolalelkésze. Amint elmondta, a táborban harminchárom fiatal vesz részt az egyházmegye hat gyülekezetéből. A hét vezéregjét a *Prédikátor könyve* adta: „Mindennek rendelt ideje van.” Az iskolalelkész annak a reményének adott hangot, hogy ez a modern, felújított tábor is segít abban, hogy a fiatalok elvigyék szívükben mindazt, amiről itt hallanak.

■ Kiss Miklós

FOTÓK: KOVÁCS TIBOR ISTVÁN

Művészet és szakralitás Magyarföldön

Az Őrség festői környezetében, Magyarföldön ötödik alkalommal rendezték meg a *Fatemplom fesztivált* július 17. és 19. között. A kicsiny falu szélén Rátóti Zoltán előadóművész és színházi rendező szervezőmunkájának köszönhetően épült fatemplomban és a mellette felállított színpadon és sátrakban három napon keresztül több száz résztvevő követte figyelemmel a kulturális és szakrális eseményeket.

A templomban, illetve a szabadtéri színpadon többek között fellépett Lázár Balázs és Tallián Marianne, a Snétberger Quartet, Tompos Kátya, a Hot Jazz Band, valamint Szalonna és Bandája.

Szombaton este mutatták be Gryllus Dániel előadóművész és Fabiny Tamás püspök közös műsorát *Szolga csak egy van, az Isten* címmel. Az összeállításban a zenész és a teológus folytatott párbeszédet Weöres Sándor művészetéről és annak transzcendens vonatkozásairól. Az énekelt versek és a hozzájuk fűzött teológiai reflexiók segítségével nemcsak a költőhöz, hanem talán Istenhez is közelebb kerülhetett a templomot teljesen megtöltő hallgatóság.

A fesztivál vasárnap ökumenikus istentisztelettel zárult, amelynek liturgiájában a *Fatemplom fesztiválon* fellépő számos művész is szolgált, így a Kaláka, Szirtes Edina Mókus és vonósnégyese, Gryllus Samu és Rátóti Zoltán, valamint a *Magyar Honvédség Légierő Zenekara*.

A három igehirdető Korzenszky Richárd bencés szerzetes, a tihanyi apátság perjelje, illetve Steinbach József református és Fabiny Tamás evangélikus püspök volt. Mindhárman utaltak a hit és a szakralitás összefüggésére, valamint az ökumenikus összefogásban rejlő lehetőségekre. Az evangélikus egyházi vezető kifejezte azt a reményét, hogy belátható időn belül sor kerülhet katolikusok és protestánsok közös úrvacsoravételére is. Mivel erre ma még nincs lehetőség, a lelkészek és a templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet agapészerűen pogácsát és egy-egy szem szőlőt kapott a közös asztalról.

■ -Y -S

FOTÓ: RÁTZ ANDRÁS

Lapunk két héttel ezelőtti számában bőségesen olvashattunk Husz János mártírhalálának hatszáz éves jubileumáról. Akkor csak röviden tettem említést az erre az alkalomra készült két „napfénygraffiti” üzenetéről, amelyet most szeretnék kiegészíteni és továbbgondolni.

Nyáron gyakran hallunk a napfény vesztyleiről. Orvosok figyelmeztetnek, hogy mikor nem szabad napozni, mert magas az UV-sugárzás. Ismerős a régi bölcsesség is, mely szerint akinek vaj van a fején, ne menjen a napra...

De a napsugarak átvitt értelemben is kockázatot rejthetnek, mert akár az igazságot is kirajzolhatják a falra, akár csak Dániel könyvében az a bizonyos titokzatos kéz, amely Isten ítéletét írta fel a királyi palota falára: „...megmérte a mérleget, és híjjával találtattál.” (Dán 5,27; Károli-fordítás)

A konstanzi és a prágai „napfénygraffiti” is komoly gondolatokat indíthat el bennünk. A felülről jövő világosság, ugyanannak a napnak a fénye Konstanzban német, Prágában pedig cseh nyelven „írja fel” az igazság szavát a falra. Íme, így is megvalósulhat a reformáció egyik alapvető célja, amiért Husz János és Luther Márton is küzdött: Isten igéje, igazsága jusson el mindenkihez a saját anyanyelvén!

Ugyanakkor elgondolkoztató a két felirat közötti, látszólag jelentéktelennek tűnő kis különbség. Konstanzban, az egykori ferences kolostor falán csak egy statikus szó olvasható: „Wahrheit”, azaz „igazság”. A prágai Betlehem-kápolna falán viszont a napsütésben dinamikus, provokatív felhívás jelenik meg: „Za pravdu” – „Az igazságért”.

Mi vajon hogyan állunk ezzel az igazsággal? Csak „állunk vele”, elmélkedünk róla, vagy esetleg próbálunk tenni is érte valamit? A szellemes napfénygraffiti önvizsgálatra indít minket: vajon nem takarjuk-e el olykor a nap fényét? Nem félünk-e Isten

igéjének, igazságának a világosságtól? Nem érezzük-e magunkat jobban a fedezéket nyújtó árnyék homályos biztonságában?

Vajon ki merünk-e állni olyan bátor hittel az igazságért, mint ahogyan ezt Husz János és követői tették? Mert hála Istennek, manapság is akadnak követői a cseh reformátor-

nak. Ebben az összefüggésben most csak két kortársamról szeretnék név szerint is megemlékezni: Jan Palachról és Bauer Sándorról.

Jan Palach ma hatvanhét éves nyugdíjas lehetne... De 1969. január 16-án a prágai Vencel téren felgyújtotta magát tiltakozásul a prágai tavasz brutális vérbe fojtásáért, és január 19-én belehalt sérüléseibe. Temetése hatalmas tömegdemonstráció volt a szabadság mellett.

A prágai Husz-ünnepségen tudtam meg, hogy a huszonegy éves egyetemista kötődött a Cseh Testvérek Evangélikus Egyházának egyik gyülekezetéhez. Ennek lelkésze, Jakub Trojan, aki még ma is tanít a prágai Károly Egyetemen, végezte a temetési szertartást. Visszaemlékezésiben olvastam, hogy 1968 karácso-

Napfénygraffiti

nyán, az istentisztelet után röviden elbeszélgettem Jan Palachal, aki szóvá tette, hogy az egyház miért nem áll ki határozottabban az igazságért és a szabadságért...

Prófétai cselekedetével – egyháza helyett is tanúszkodva – valamiképpen Jan Hus nyomába lépett. A „két Jan” nem csupán névokon, hanem

végrendeletét, és búcsúlevelet hagyott hátra ismerőseinek. Vásvat csavart a testére, hogy az a benzint magába szívja. Egy szatyrot telepakolt palackokkal, majd villamosra szállt, és bement a Kálvin térre. Úgy gondolta, hogy déltájban a Múzeumkert zsúfolásig tele lesz diákokkal, így sokan láthatják majd tettét. 1969. január 20-án

mindketten olyan hősök, akik az igazságért még az életüket is készek voltak odaáldozni.

A korabeli kommunista diktatúra félretájékoztató gépezete természetesen minden erejét bevette próbálta elhallgatni és meghamisítani a történeteket. De az igazságot nem lehetett eltüntetni. Ha máshonnan nem, akkor a Szabad Európa Rádióból megtudta ország-világ, hogy mi történt Prága főterén, miért égett el egy ifjú élete.

Így jutott el a mártírium híre a tizenhét éves pesti autószerelőtanulóhoz, Bauer Sándorhoz, aki egy nappal Jan Palach halála után úgy érezte, neki is cselekednie kell valamit az igazságért, a szabadságért.

A Wikipédián ezt olvashatjuk 1969. január 20-a krónikájáról: „Megírta

egy óra után néhány perccel a Nemzeti Múzeum kertjében elővette a táskájába rejtett benzines palackot, lelocsolta, majd egy gyufa segítségével felgyújtotta magát. Miközben teste lángolt, két kis nemzeti színű zászlót lobogtatott. A Múzeumkertben hamarosan két-háromszáz ember gyűlt össze, az ott-tartózkodók közül egy orvostanhallgató, Bihari Sándor próbálta megmenteni az életét.”

Mikor a szemtanúk kérdőre vonták, hogy miért tette, azt válaszolta, hogy hazaszeretéből, tiltakozásból az orosz megszállók ellen, illetve Jan Palachra is hivatkozott: „A cseh testvér is megette”... Szüleinek írott búcsúlevelében így vallott halála értelméről: „Szeretnék élni, de most szénne égett holttestemre van szükségem a nemzetnek.”

ÉGTÁJOLÓ

Három nappal később a Honvédkórházban belehalt sérüléseibe. A saját csak temetése után, február 5-én adott szűkszavú hírt az „öngyilkosságról”, sírját még évekig figyelte a titkosrendőrség...

Ma szobor, utca és emléktábla őrzi emlékét Józsefvárosban. Gyakran vezet át utam a Múzeumkertben, újra meg újra felkavar, ha az emléktábla szövegét olvasom a Nemzeti Múzeum lépcsőjénél: „Itt élt köztünk Bauer Sándor 17 éves tanuló, itt lobbant lángra 1969. január 20-án, hogy égő áldozatával csitítsa mindannyiunk háborgó lelkiismeretét, amiért tiltakozás nélkül viseltük a rabságot.”

Egy évvel volt fiatalabb, mint én, aki abban az évben érettségiztem, és jelentkeztem az Evangélikus Teológiai Akadémiára. Öt évig egy saroknyira laktunk a Múzeumkerttől, az Üllői út 24. alatti teológusotthonban, ahonnan gondos előjáróink minden március 15-én hazaküldtek minket, „nehogy belekeveredjünk valami-be”...

Hála Istennek mindazokért, akik nem voltak ennyire „elövigyázatosak”, hanem szóltak, tettek, kiálltak: „za Pravdu”, az Igazságért!

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Viselni a másik terhét

Interjú Szeverényi Jánossal

▶ Az Evangelikus Missziói Központ szervezésében tartottak konferenciát július elején közel száz fő részvételével Piliscsabán, a Béthel Evangelikus Missziói Otthonban. A rendezvény főszerzőjével, az Evangelikus Missziói Központ – Magyar Evangelikus Rádiómisszió igazgatójával, egyházunk országos missziói lelkészével, *Szeverényi Jánossal* beszélgettünk.

– „Fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére” (Róm 15,7) – hangzik az év igéje, mely a piliscsabai missziói konferencia mottója is volt. Milyen megközelítésekből vizsgáltátok meg a bibliai igazságot?

– Ebben az igében benne van az evangélium szíve-lelke. Elsősorban nem arról szól, hogy mi mit kezdünk egymással, hanem rámutat, hogy Krisztus befogadta a bűnösöket, elsetteket, hinni nem tudókat, vagyis az embert. Ebből az következik, hogy a keresztényeknek is nyitottnak kell lenniük, és szeretettel kell oda-lépniük mindenféle emberhez.

– A keresztény gyülekezetekben (is) érezhető néha egyfajta szelektálás a másik befogadásának értelmezésében. Hogy lehet érzékenyíteni a gyülekezeteket?

családról. Hogyan kell egymást elfogadni? Hogyan viszonyuljunk a másik szüleihez? Milyen a jó gyermek-szülő kapcsolat? E kérdések alapján mutattak rá a családon belüli elfogadás fontosságára.

– A gyülekezeti kapcsolat viszonyáról is hallhattak előadást Piliscsabán az érdeklődők. Milyen megállapítások hangzottak el?

– Több évtizedes tapasztalata alapján *Balicza Iván* evangélikus lelkész tartott erről előadást. Hangsúlyozta, hogy minden gyülekezetben vannak olyanok is, akik – például szereplési vágyukkal, dominanciájukkal – ráterhelődnek a közösségre. Ez érzékeny kérdés, ezért is volt fontos, hogy Iván rámutatott arra, mi az, amit el kell fogadnunk, hordoznunk kell, és mikor jöhet el az, hogy szólunk, figyelmeztetünk szükségessége. A lelkész rámutatott: előfordulhat

FOTÓ: ERDESZ ZOLTÁN

– Magunkat is, és a gyülekezeteket is folyamatosan tanítani kell. Elsősorban becsületesen és nyitott szívvel kell az evangéliumot olvasni, hiszen abban minden benne van. Megtanulhatjuk belőle a stílust, az attitűdöt, a módszereket. Jézus mindenkinek azt adta, amire annak a bizonyos embernek valóban szüksége volt. Nem arról van elsősorban szó – bár ilyen is van, és ezt is szóvá kell tenni –, hogy az emberek zártak, lenéznek másokat, sokkal inkább az a probléma, hogy ritkán vesszük észre a változást vagy annak az igényét.

Említék egy pozitív példát: volt olyan gyülekezet, ahol azt mondták valakire: nem lehet presbiter, mert korábban kommunista volt. Telt-múlt az idő, a gyülekezet látta, hogy normális, megbízható ember, megszerették őt, ma már presbiter.

Ugyanakkor hangsúlyozom, hogy bár Krisztus mindenkit elfogad, és ő a világ Megváltója, de mi, emberek korlátok között is vagyunk. Minket koncentrikus körökbe rendező vesznek körbe a közösségek. Így több idő, szeretet kell, hogy jusson a közele, azaz a családomra, azután a gyülekezetemre, majd evangélikus közösségünkre, azután pedig a „távolakra”. Nem lehet mindenkit együtt, egyszerre kezelni. Láttam olyat, hogy valaki mindenkit mindig befogadott, és erre ráment a házassága...

– Weöres Sándor ezt úgy fogalmazza meg, hogy „családtagjaid, mindennapi társaid s a hozzád fordulók olyanok legyenek számodra, mint a kályhának a szoba, melynek melegítésére rendelik”. A család összefüggéseiről a konferencián is hangzott el előadás. Mit hangsúlyoztatok?

– *Lupták György* és felesége beszélt a befogadás összefüggésében a

olyan is, hogy valakinek szólni kell, hogy hagyja el a közösséget, de alapvetően azt hangsúlyozta, hogy viselni kell a másik terhét, és szeretettel nevelni szükséges egymást.

– A konferencián aktuális társadalmi kérdések is előkerültek. Mik voltak ezek?

– A vendégművészek, előadók, lelkészek nagyon sokféle megközelítést hoztak a konferenciára, mégis azt élhettük meg, hogy ezáltal állt össze egésszé az összefogás. Foglalkoztunk a menekültekkel, az üldözött keresztényekkel, az ukrainai helyzettel, azzal, mennyire érinti a háború a kárpátaljai magyarokat. Megszóltak egy olyan testvérünk, akinek a testvére nemrég halt meg a harcokban harmincnégy évesen... Külön-külön imádkoztunk is ezekért a testvérekért. Érzékenyen próbáltunk figyelni a köztünk lévő cigány testvéreinkre is. Egyik napunkra a Pest megyei településekről hívtunk cigány közösségeket. Záró istentiszteletünkön is karitatív célra kértük a perselypénzt. Egy köztünk élő, a svájcifrank-hitel által nehéz helyzetbe került házaspár megsegítésére gyűjtöttünk.

– *Te mit vittél haza a konferenciáról?*

– Azt a megszokhatatlan élményt, hogy Isten elfogad minket! Közel százan voltunk együtt. Az ország különböző részeiről gyűltünk össze, sőt Délvidékről, Kárpátaljáról és Erdélyből is érkeztek közünk, mégis, a különböző földrajzi adottságok, kegyességi irányzatok ellenére is közösséggé tudtunk formálódni. Ezenkívül csodálatos volt megtapasztalni az ezáltal létrejövő, a Szentlélek által munkált közösség jó ízét is.

■ GALAMBOS ÁDÁM
Evangelikus.hu

Családi kör

Az egyházasberzsényi Berzsényi nemzetség ötödik találkozója

▶ Hetvenöt éve gyűlt össze először hazánk egyik legnevesebb keresztény nemesi családja, az egyházasberzsényi *Berzsényieké*. A hagyományok őrzéséről, a keresztény szellemi és erkölcsi örökség ápolásáról a mai utódok sem feledkeznek el. A svájci Brüttenben élő *Simon-Osváth Lea Marianna* néhány unokatestvérével tavaly megalapította az Egyházasberzsényi Berzsényi Családi Egyesületet. Az immár ötödik alkalommal megrendezett családi találkozón mintegy százhetven fő vett részt július 18–19-én Budapesten.

A név valóban kötelez, így az első nap stílusosan a budapesti Berzsényi Dániel Gimnáziumban találkoztak első *Berzsényi Benedek* vérvonalának sarjai.

Szabó Lajos református lelkész rövid imája és *Simon-Osváth Lea Mariannának*, az Egyházasberzsényi Berzsényi Családi Egyesület elnökének megnyitóbeszéde után a kiterjedt család tizenkét ágát *dr. Szabó Endre* mutatta be.

Jelenleg mintegy háromszázötven főt foglal magában a család Magyarországon és szerzte a világban, a családfán pedig az ősökkel együtt körülbelül hatezer személy található a középkortól napjainkig.

A költő *Berzsényit* mindenki ismeri, de szó esett a nemzetség más kiemelkedő, ám kevésbé közismert tagjairól is. *Boldog Apor Vilmos*hoz hasonló mártírsors jutott *dr. Berzsényi Zoltán* sebészprofesszornak, a székesfehérvári kórház egykori igazgatójának, akit 1945 januárjában ölt meg egy puskagolyó. *Berzsényi Lénárd* 1848-as honvéd ezredes, festőművész viszont nem vált a család hősi halottjává, noha kis híján ő lett a tizennegyedik aradi vértanú. Aradon előbb golyó általi halálra, majd tizenhét évnyi várfogságra ítélték, végül 1857-ben kapott kegyelmet. Az olmtúzi várbörtönben fogsága ideje alatt portréorozatot készített fogolytársairól.

A kaposvári Berzsényi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság tevékenységét az elnök, *dr. Szakály Sándor* történészprofesszor ismertette. Az 1904-ben alapított társaság adja ki a *Somogy* folyóiratot is.

A nem családtag *dr. Főrész Gergely*, a Magyar Tudományok Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetének tudományos munkatársa fő kutatási

területéről, Berzsényi Dániel műveinek kritikai kiadásáról beszélt a leginkább érintetteknek. Tavaly jelent meg a költő levelezése, amelyből érdekes filológiai adalékok ismerhetők meg, például a Berzsényi-szignó helyesírásának változatai. A költőt egyébként evangélikus lelkész fedezte fel a magyar irodalom számára: *Kis János* soproni lelképásztor, későbbi dunántúli püspök küldte el jó barátja verseit *Kazinczy Ferenc*nek.

Nemcsak a verselésben, a nota-szerzésben is jeleskedtek a Berzsényiek: a *Csillag születik* tehetségkutató

netét *Debreczeni Droppán Béla* történész, a Nemzeti Múzeum munkatársa ismertette.

A józsefvárosi önkormányzat nevében *Sántha Péterné* alpolgármester helyezte el koszorút, majd méltatta a nagy ódaköltő munkásságát és a családi összefogást. A Berzsényi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaságot *Kondor Katalin* általános szakmai alelnök képviselte, és részt vett a koszorúzáson a Magyarországi Evangelikus Egyház elnök-püspöke, *Gáncs Péter* is, aki veje révén maga is távoli családtagnak számít.

műsor 2012-es győztese, *Mészáros János Elek* a családi körnek *dr. Berzsényi László* (közjegyző és zeneszerző) *Megy a kislány eprészöbe* című nótáját tanította be.

A találkozó második napja Berzsényi Dániel mellszobrának megkoszorúzásával kezdődött. A Nemzeti Múzeum kertjében már 1860-ban felállították *báró Vay Miklós* alkotását, amely az első volt a nemzet nagyjait megörökítő sorban. A szobor törté-

A magyar kereszténység bemutatása a Berzsényieknek és a hozzájuk kapcsolódó családokon keresztül az egyesület egyik fontos célja. A család számára meghatározó ez a háttér, így a találkozó a Deák téri templomban úrvacsorás istentisztelettel folytatódott. Gáncs Péter 2Móz 16,2 alapján tartott prédikációját Berzsényi Dániel *Fohászkodás* című versével kezdte és fejezte be.

■ WALKÓ ÁDÁM

KISS TAMÁS FELVÉTELEI

Az érték a mérték

Béres-segítségnyújtás Erdélyben

► A rekkenő hőségben akár egy présház teraszának hűvöseben is érezhettem volna magam. Ha a kedélyes borozgatás kellékei nem álltak is rendelkezésre, a családi hangulat adott volt: *Mátyás Etelka és dr. Béres József* nagy ölelések közepette köszöntötték egymást július elején a Béres Zrt. budapesti székházában. A találkozás tanúja, e sorok írója pedig ekkor különösen is örült annak, hogy a vállalat görögkatolikus elnöke és a pütkererci lutheránus kántor az *Evangelikus Életnek* köszönhetően ismerkedhetett össze egymással...

Béres József így vallott erről:

– Eti olvasta azt a velem készült interjút, amely még tavaly novemberben jelent meg az *Evangelikus Élet* hasábjain. Ennek hatására ragadott tollat, és írt nekem arról, hogy kik is a hétfalusi csángók. Nagyon megérintettek a sorai, az a hév, amellyel hitet tett magyarsága és lutheránussága mellett.

Ennek a levélnek köszönhető az is, hogy jobban elmélyedtem a hétfalusi csángók történetében, elolvastam *Orbán Balázsnak A Székelyföld leírása* című munkáját. A szerző ezt a művet még 1868-ban vetette papírra, és benne nagyon érzékletesen számolt be arról, hogyan élnek a magyarok ott a végeken, mennyi mindent megtesznek azért, hogy megőrizték magyarságukat, milyen hősiességgel küzdenek az elnémetesedés és az elrománosodás ellen. Ekkor huszonnégyezer magyar és ugyanennyi száz élt itt.

Pütkösdfőn jártunk nála egy kisebb baráti társasággal, és töltöttünk el ott egy tartalmas, találkozássokkal, számos programmal színesített napot.

Nagyon megrázó volt látni azt, hogy a világ Orbán Balázs ideje óta szinte semmit sem változott a tekintetben, hogy ma is, most is úgy élnek ott a magyarok, hogy küzdeniük kell az életben maradásért, a megmaradásukért.

Ott élnek, és ott maradnak, nem mennek el onnan a szebb, a jobb jövő, a gazdagodás reményében. Nem lesznek gazdasági bevándorlókká, pedig sokkal nehezebb körülmények között élnek, mint mi; mégsem a jólétet választják.

Nem hallatják a hangjukat, csendesen élnek mindennapi életüket; talán ez is az oka annak, hogy az anyaország nem foglalkozik velük eleget.

Pütkererci utcasor

hozzá, és tizenöt évre Nyárádkarácsonyon „ragadt”.

Gyergyóhollót és Nyárádkarácsonyot tavaly pütkösdi csíksomlyói utunk alkalmával kerestük fel; idén Pütkererc volt az úti cél, ahová több mint ezer darab Béres multivitamint, illetve az általam jegyzett daloskönyv példányait vittük el örömmel és jó szívvel. Ennek kapcsán zárójelben jegyzem meg, hogy ebből egyelőre az első kötet készült el, a második szerkesztés alatt áll, reményeink szerint ez év második felében már kézbe vehetik az érdeklődők. Tervezünk továbbá egy egyesített kötetet is.

Visszatérve az útra: az, hogy segítünk a rászorulóknak, ahol csak tudunk, mind belföldön, mind külföldön, számomra természetes. Ökumenikus nyitottságunk és elkötelezettségünk is belülről fakad. Szerénytelenül nélkül mondhatom, hogy alapítványunk, a Béres Alapítvány a Teljes Életért révén a belföldi adományozás már rendszeressé vált, a határon túli területeken ez azonban még csak alkalomszerűen történik, mint például most is. A jövőben igyekszünk még jobban odafigyelni a határon túliakra és teljesíteni a kéréseiket, hiszen egy-egy ilyen út, mint a pütkererci, a személyes találkozás számunkra is ajándék, olyan élmény, amely által csak gazdagodhatunk hitünkben és magyarságtudatunkban egyaránt.

***

Mátyás Etelka így emlékezett vissza a közelmúlt eseményeire:

– Édesanyám az anyaországban született, innen ment férjhez Er-

délybe. Nagyon szeretem az anyaországiakat. Ők talán el sem tudják képzelni, hogy nekem, aki Pütkerecen élek, mit jelent az, hogy megkaphattam a magyar állampolgárságot.

Amikor olvastam az említett interjút az *Evangelikus Élet* 2014. november 16-i számában, éreztem, hogy bár két külön világban élünk, mégis erős kettős kapocs köt össze minket egymással: az Úr Jézusba vetett hitünk és a magyarságunk – mindezek miatt egymás testvérei, lélekben-szívben egyek vagyunk.

Ezért bátorkodtam írni Béres Józsefnek, elhívni őt az ezeréves határ közelébe és kérni a segítségét termékadomány és daloskönyvek formájában.

és megszerették, olyannyira, hogy az ortodox húsvét idején ők is igénylik a piros tojást. A szövés és a szöttekésztés szokása ellenben kihalt, holott valamikor a Fehér Házba és a londoni parlamentbe is vittek pütkererci szöttest...

Ezért is nagyon nagy dolog, hogy a Zajzoni Rab István-díjjal is kitüntetett *Czimbora Izabella* nemcsak hogy újratanulta ennek a népi mesterségnek minden csínját-bínját, hanem tanítja is a fogásokat, és így újjáéledhetett ez a szép és fontos hagyomány.

A programot emellett a fiatalok néptáncos műsora tette színesebbé: a fiúk, *Fejér Norbert* vezetésével, boricát roptak – ez egy farsangi férfítánc –, a lányok, a *Pető Emese* ve-

Mátyás Etelka átveszi az adományt

Az olvasottak után kíváncsi lettem rá, milyen lehet az élet, hogyan tudják megőrizni a hagyományukat, a magyarságukat a mai Erdélyben, egész pontosan Hétfaluban. És mivel pütkösdkor – hitünket gyakoroló görögkatolikusokként – így is, úgy is terveztünk elutazni a csíksomlyói búcsúra, úgy döntöttünk, hogy elfogadjuk a szíves invitálást, és meglátogatjuk Etit Pütkerecen.

Én azonban már csak személyes, egészen pontosan családi okokból sem tehetem meg ezt, hiszen néhai pedagógus édesanyám, *Papp Katalin* is kötődött az erdélyi földhöz.

Ő huszonhárom esztendő volt, amikor Észak-Erdélyt visszacsatolták, ekkor ment el Gyergyóhollóba tanítani. A testvére, *Éva*, meglátogatta őt, beleszeretett *Kónya Károlyba*, a székely kántortanítóba, feleségül ment

A Havasigyopár táncgyűttes tagjai a Béres házaspárral

Nagy szükségük van ezekre az itt élő hétfalusi csángóknak, különösen is azoknak, akik nem Négyfaluban, hanem az azon kívül eső részeken élnek, hiszen ez a terület még elzártabb. Elszigetelten élnek itt a magyarok, és közben folytatják elkecsereedett Don Quijote-i harcukat.

Amikor pütkösdkor megérkezett hozzánk elnök úr a feleségével és a barátaival, nagy szeretettel fogadtam, fogadtuk őket segítőimmel, egy fiatal tatrangi csángó házaspárral, *Szász Szilveszterrel* és *Juliskával*. Olyan érzésem volt, mintha mindig is ismertük volna egymást.

Ellátogattunk a temetőkertbe, a település ósrégi evangélikus templomába, ahol együtt énekeltek el a székely himnuszt és az *Erős vár a mi Istenünkét*. Ezután a házamhoz mentünk, ahol *Barkó Etelka* bácsfalusi tanárnő, Hétfalu néprajzának kiváló ismerője a legszebb hagyományos ruházatot öltötte magára, majd *Fejérné Czifra Jolánnak* köszönhetően volt pirostojás-festés is.

A tojásfestés régi, ám ma is élő hagyomány, a románok is megismerték

zette *Havasigyopár táncgyűttes* tagjai pedig barcasági csángó leánytáncokat jártak. A talpalávalót tangóharmonikával *Molnár Károly*, a brassói *Búzavirág néptáncgyűttes* zenésze szolgáltatta.

Szép emléket jelent ez a találkozás mindnyájunk számára. Az olvasók el sem tudják képzelni, mit, milyen sokat is jelent nekem, nekünk az anyaországi látogatása! Nagy örömmel és szeretettel várom, várjuk őket.

Az anyaországi magyarok érkezése – a szívbeli öröm mellett – kettős életcélom megvalósítását is segíti. Egyik törekvésem az, hogy Istennek, a másik, hogy drága magyar népemnek szolgáljak. Ennek jegyében Krisztusról teszek bizonyosságot mindenkinnek, illetve minden lehetséges eszközzel igyekszem előmozdítani azt, hogy minél több anyaországi látogasson el Erdélybe – ezúton is tudatom, hogy szívem és házam is nyitva áll az érkezők előtt –, továbbá hogy az erdélyiek közül minél többen eljuthassanak az anyaországba, ami számomra „szent föld”.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Etelkák és látogatóik

FOTÓK: BÉRES-ARCHIVUM

Angyalok súrolják vállaink

Tornay András új verseskötete

Valóban olyan közel lennének Istenhez, hogy szinte angyalok súrolják vállaink? Van Valaki felettünk, aki teremti a szépet? Van, aki adja az ihletet? Tornay András költő számára bizonyosan, akinek legújabb, *Angyalok súrolják vállaink* című verseskötetét június 25-én könyvbemutató ismerhette meg a nagyközönség.

A dedikálást megelőzően Madarász Isti filmrendező beszélgetett a szerzővel és a szerkesztővel munkájuk összhangjáról és a kiadvány születéséről.

„Szerelmesnek kell lenni a versbe, amivel dolgozom!” – nyilatkozta *Kerekes Monika*, aki a kötet gondozása közben kritikával, ugyanakkor tisztelettel és odaadással terelte a költőt az anyag válogatásában, tematizálásában. Azt reméli, az olvasóból is ezt a reakciót váltják ki a versek, amelyek mindennapi érzéseinket öntik ünnepi formába.

A modern vers egyik érdekessége, hogy nemcsak „találkozhatunk” magával a szerzővel, „beszélhetünk” vele, hanem mindannyian saját élményeink, ta-

pasztalataink alapján tudunk kapcsolódni hozzá. Tornay András meg tudja fogalmazni számunkra azt, amit érzünk egy koldus láttán, egy adventi estén vagy épp egy költőzészkor, de nem akarja megmagyarázni, mit gondoljunk – ezt ránk, olvasókra hagyja.

András szívesen beszélt a mindennapi élet ihlető jelenlétéről éppúgy, mint istenélményeiről vagy fájdalomiról, amelyek nemcsak jobb költőt, de jobb embert is faragnak belőle. A közönség kérdésére elmondta, hogy féltve, tudatosan őrzi „gyermeki énjét”, amely segít az élet egyszerűségét értékelni, a játékos dolgokat élvezni és a természetes gyermeki hit segítségével észrevenni Isten csodáit.

A könyvbemutatón a beszélgetés közben *Rajkai Zoltán*, *Nagy Péter* és – felvételtől – *Váradai Viki* színművész tolmácsolásában szólaltak meg versek a kötetből.

Ki olvas ma verseket? Egyáltalán milyen hatásuk van? A vers mindenkinek szól, akiben van fogékonyság, nyitottság a szépre. A vers lélekből szól a lelkeknek. Akik értik az üzenetet. Tornay András verseskötete azoknak szól, akik meg szeretnék érteni, hogy mit jelent: „Sosem vagyunk egyedül!”

„Vidd magaddal az élményt és a könyvet!” – zárta az összejövetelt a moderátor. Az *Angyalok súrolják vállaink* című verseskötet – kipróbáltan belefér farmerzsebbe, kistáskába – a szerző honlapján (www.tornayandras.hu) rendelhető meg.

■ BÖDÖS ESZTER

Tornay András: *Angyalok súrolják vállaink. Válogatott versek. Szerzői kiadás, Budapest, 2015. Ármegjelölés nélkül.*

Kicsordult a könnye, mikor meglátta a templom belsejét

► Fotókiállítással hívja fel Cs. Mayer Katalin festő a figyelmet arra, hogy az udvari evangélikus templomot összefogással lehetne, kellene felújítani. De nem csak ez az egy épület vár megmentésre.

Néhány éve Cs. Mayer Katalin Párizsban élő festő éppen barátait látogatta meg Udvariban.

– A szememet a falu felett álló evangélikus templom vonzotta, amelynek égbe nyúló tornyáról hiányoztak a cserepek, csak a lécek álltak, itt-ott már töröttek. Kísérteties volt, Bözödújfalura emlékeztetett. *Peszt Attila* polgármester úrral már akkor is beszéltem róla, aki elmondta, hogy már fáradozik azon, hogy megjavíttassa a torony tetejét. Megnyugodtam. Aztán az újságból értesültem róla, hogy sikerült. Nagyon örültem.

Eltelt pár év, és lehetőségem lett a falu vendégszeretetéét élvezni és itt festeni. Első utam az evangélikus templomhoz vezetett. Megdöbben-

ten tapasztaltam, hogy a templom-hajó feletti tetőrész összeomlott, beázik. Ez alkalommal a templom kulcsát is megkaptam. Amikor beléptem, a látványtól előjöttek a könnyeim – meséli Cs. Mayer Katalin.

A szomorúságot gondolat, ezt pedig tett követte, és a festő most nem ecsetért, hanem fényképezőgéppért nyúlt. Kiállítását nemcsak Udvariban,

de legutóbb például a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban is látni lehetett.

A segítségnyújtásnak az a módja, hogy a településhez tulajdonképpen csak baráti alapon kötődő művész a képek révén igyekszik támogatást gyűjteni, Udvari partnertelepülése, Seifhennersdorf polgármesterének nagyon megtetszett. *Karin Berndt* szorgalmazta, hogy Németországban is legyen kiállítás, ennek révén pedig kétszázezer forintnyi euró jött össze. A templom sorsát, mint Cs. Mayer Katalintól megtudtuk, *Kollár Zsolt*, Gyöngy evangélikus lelkésze is a szíven viseli.

A festő elmondta, jól tudja: nem az udvari az egyetlen épület, mely megmentésre vár. Ilyen például a tamási evangélikus templom, mely igazi ékszerdoboz, és amelyet terveit szerint szintén a maga módján segítené.

■ BUDAVÁRI KATA
Forrás: teol.hu

Az udvari templom rövid története

Már az 1770-es évek közepétől volt evangélikus gyülekezet Udvariban. Tagjai az 1840-es években kezdték el saját erőből a templom felépítését. Építőmestere *Marcus von Simonthurm* volt, aki nagy hozzáértéssel, műgonddal, klasszicista stílusban építette fel a templomot. Az építkezés a gyülekezet elapadó anyagi forrásai miatt elhúzódtott, ezért *báráró Sina György* és fia, *Simon* földbirtokosok segítettek adományukkal a templom befejezését. 1862. június 22-én *Haubner Máté* szentelte fel a templomot. A toronyba három harang került, melyek szerencsére még ott is vannak. 1900-ban az orgonát is felállították, amelyet *Szalay Gyula* székesfehérvári orgonaépítő készített. A hangszer faváza még most is megtalálható – sajnos a fémtolvajok az orgonasípkokat nem kímélték.

„Hosszú haj, rövid ész”... „Az ész a fontos, nem a haj” – na, akkor most melyiknek van igaza, a népi bölcsességnek vagy *Illéséknek*? Tán érdemes lenne az 1969-es slágerszöveg keletkezési hátteréről egyszer alaposan kifagatni *Bródy Jánost*. *Csatári Bence* – más szemszögből, de szintén a mögöttest kutatva – frissen megjelent könyvében mindenesetre hozzálátott, és alaposan benézett a Kádár-kori pop-, beat- és rockzene színpadai mögé.

Internetes találatok sora jelzi, hogy Csatárit régóta foglalkoztatja a hazai könnyűzene és a pártállam kapcsolata. (Az *Evangelikus Élet* vele készült interjúja a július 12-i lapszámban olvasható.) A történész, újságíró szerző, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tudományos kutatója most a Kádár-rendszer könnyűzenei politikájának kulisszatitkait vizsgálta.

Ezúttal nem híres előadók történeteiből válogatott, hanem alapos levéltári forráskutatás nyomán arra kereste a választ, hogyan viszonyult a diktatúra a könnyűzenéhez mint (társadalmi) jelenséghez, illetve a párt- és állami vezetés milyen módon befolyásolta a kultúrpolitika e szelétét. Az elsőre talán száraznak tűnő téma ellenére a kötet „olvastatja magát”, mert az izgalmas kérdésfelvetés szerencsésen ötvöződik a szerző adottságaival: a történész alaposágával és az újságíró élvezetes stílusával.

Presser Gábor, *Adamis Anna*, *Nagy Feró*, *Kovács Kati*, *Zorán*, *Omega*, *Kex*, *Neoton familia*, Budai Ifjúsági Park, Csili, Pusztavacs – ha valakinek e nevek és helyszínek szemernyi sem dobogtatják meg a szívét, azért a könyvesboltban ne tolja félre azon nyomban a keményborítós, neonzöld kis kötetet! Az ugyanis korántsem

csupán a – mára kissé pocakos, itt-ott kopaszodó-öszülő, ám nosztalgizásra hajló – egykori rajongóknak szól, hanem mindenkinek, akit kicsit is érdekel, hogyan működött Magyarországon az 1956 utáni egypárti politikai rendszer több mint három évtizeden keresztül.

A mechanizmust ezúttal könnyűzenei alulnézetéből látjuk, de a részletek kirajzolják az egészet (a jó történeti munka ismérve!). A pártállami bábakodás a „felépítményben” is jelen volt, hiszen ahogy az egyházak működését, úgy a kulturális, a szellemi élet, a művelődés, a szórakozás színtereit is mélyen áthatotta. A Kádár-rendszer úgy hitte, mindenre megtalálta a receptet. Mindenre volt „politikája”, s azokat szinte egy kaptafára akarta megvalósítani. Könnyűzenei politikája és „kaptafája” is volt, hiszen e terület alapelveit is a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) szűk körű legfelső vezetése dolgozta ki, gyakorlati végrehajtását pedig a különböző szervekre bízta.

A múltidéző kötetben meglevenedik az egykori gépezet. Éltre kelnek a kor jellegzetes könnyűzenei intézményei: a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MVH) vagy az Országos Rendező Iroda (ORI), amely akkoriban a működési és fellépési engedélyek cenzoraként, a „szocialista koncertszervezés őreként” funkcionált. A Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) pedig a „könnyűzene fertőiben létező” ifjúsági szocialista erkölcs szerinti megjavításában kapott jelentős szerepet.

Variációk hajra

Csatári Bence kötete a Kádár-korszak könnyűzenei politikájáról

Saját egykori nyilatkozataik révén megszólalnak a kor mindenható hatalmasságai is: *Aczél György*, a Kádár-korszak kultúrpolitikájának atyáuristene, aki maga speciál „nem kedvelte a könnyű műfajt”, vagy *Bors Jenő*, az MHV igazgatója és *Erdős Péter*, a cég szürke eminenciása.

Csatári következetesen járja végig a Kádár-korszak időszakait, történészként pontosan tudva, hogy a harminchárom éves diktatúra közel sem volt egységes. Sajátos kockázatot jelentett „az akasztófák árnyékában”, az úgynevezett konzolidációs években (1957–1963) színpadra állni, amikor a kultúrpolitikában is az „elsőször megverni, aztán megnyerni” volt a hivatalos irányelv, és a pártvezetés számára irritálóan forradalminak tüntek egyes könnyűzenei előadók és produktumok. S megint más volt az új lehetőségeket felvillanító, táncdalfesztiválos hatvanas években, a „kinyíló és záródó kapuk” idején, amikor még a nyugati demokráciákban is borzolta a vezetői kedélyeket egy-egy Rolling Stones-koncert vagy a Beatles kiválasztott tömeghisztéria.

Amikor a nyolcvanas évek elején, gimnazista koromban – nagyapám kissé szándékosan megszagottott ingében és csőszárú farmerben – először voltam rockkoncerten, és a barátaimmal képes voltam órákat utazni a P. Mobil kedvéért, na, akkor éreztem, hogy bár semmi rendbontót nem tettek, a jelenlétemmel és a ruházatommal mégis valami „rendszerellenesnek” a része vagyok. A hatalom érzékelhetően tartott a fiatalok e szórakozási formájától. Hamar ráaggatta a megbélyegző jelzőket az extravagáns kinézetű fiatalokra, akik galerikba gyűlnek, huligánok, hippik, a beat pedig maga az „alvilági, erotikus eltévelyedés”.

A társadalom ily módon kriminalizált rétege ellen a hatalom nyílt és titkos rendőri, belügyi technikákat vetett be. Éppúgy, mint más, a rendszerre nézve veszélyesnek minősített kategóriák, például az „egyházi reakció” ellen. Figyelmeztetés, oszlatás, gumibotolás éppúgy szerepelt a módszerek között, mint titkos nyomozás, besúgóhálózat működtetése, a fellépések ellenőrzése kül- és belföldön.

A hivatalos művelődéspolitika „három T” elve mellett a „beatbandák belügyi bomlasztását” takaró „három B” koncepciót is igyekeztek érvényesíteni. A hatalom azonban nem volt

mindvégig következetes, idővel engedett a szorításon. Fokozatosan liberalizálta például az öltözködéssel kapcsolatos álláspontját, és 1971-től engedélyezte a farmer viselését a Budai Ifjúsági Parkban. A Csatári által „slendrián diktatúrának” nevezett Kádár-rendszer, önmagának is ellentmondva, következetlenül alkalmazta hol a túlzott szigor, hol az érthetetlen engedékenységet. A konkrét döntések sokszor a megyei vezetőkön, a helyi kultúrhatalmasságokon múltak, e kiszámíthatatlanság azonban folyamatos bizonytalanságot szült a zenekarok életében.

Nagy Feró emlékezete szerint egyszer az Árpád hídon egy rendőr megfogta, és szó nélkül becipelte a legközelebbi borbélyhoz haját vágatni. Ehhez hasonló, ma már elképzelhetetlen szituációk sora esett meg a Kádár-korszakban; tudunk alkuba, együttműködésre kényszerített vagy csalogatott zenészekről, szórakozni vágyó, de megregulázott, bántalmazott fiatalokról, posztjukon magukat mindenhatónak érző „szervekről” – mindez sűrűn átszötte e zenei világot. A rendszer úgy képzelte, hogy a frizurával együtt a „haj alatti területet” is irányítani képes.

Az Illés az ellenkezőjét énekelte bele az éterbe. Ma, huszonöt évvel a kádári diktatúra kimúlta után, amikor a kopaszág dívik, tudjuk, mi számít, mi a fontos?

■ MIRÁK KATALIN

A szerző történész, a Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának tagja.

Csatári Bence: Az ész a fontos, nem a haj. A Kádár-rendszer könnyűzenei politikája 1957–1990. Jaffa Kiadó, Budapest, 2015. Ára 3150 forint.

Az ENSZ-főtitkár és a sola Scriptura

Száztíz éve született Dag Hammarskjöld

► Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) tragikus repülőszerecséltésben elhunyt svéd evangélikus főtitkárának – 1953–1961 között töltötte be e tisztséget – valamennyi tudatos döntését ugyanaz a belső lelki koordináta-rendszer határozta meg: Isten Igéje, a Biblia. Halála után a világszervezet New York-i palotájának 38. emeletén lévő dolgozószobájában, a széfben megtalálták évtizedeken át írt lelki naplójának, a később *Vägmärken (Útjelzők)* címmel megjelent íge- és imagyűteménynek, gondolatárának a kéziratát. Hamarosan svédül, angolul és más nyelveken is megjelent ez a nagy meglepetést és feltűnést keltő spirituális gyűjtemény. Sokan elcsodálkoztak, korábban kevesen tudták: ez a diplomata, *Dag Hammarskjöld* az akkori világtörténelem legkényesebb, legveszélyesebb ügyeiben is belső irányítójáé, a Biblia általi „finomhangolással” hozta meg felelős politikai döntéseit.

Világgazdálkodási és Isten világkormányzó akaratainak kutatója, tudakolója, a békekészség nagykövetője volt ő, aki a gyakorlatban is megélte a *sola Scriptura*, „egyedül a Szentírás” reformációi alapítéletét. Bármennyire szokatlan is ezeket összekapcsolni, Dag Hammarskjöld ebben a spirituális kapcsolatrendszerben élt. Ezért is olyan izgalmas az élettörténete mindmáig. „Nem elég naponta Isten elé állni. Az a döntő kérdés, hogy vajon kizárólag Isten előtt szeretnénk-e megállni” – e gondolat jegyében járta földi vándorútját. Méltó, hogy születésének százötödik évfordulóján (július 29.) emlékezzünk rá.

Útjelző igékből – egy élet lelki térképe

A kivételes talentumokkal megáldott Dag Hammarskjöld éppúgy otthon volt a zene és a művészetek világában, mint a filozófiában és a nyelvekben, a fordításban és gondolatai találó megfogalmazásában, a stílusbravúrnban vagy a bankvilágban és a közgazdaságtanban. De a természetismeretben is.

Életének alapja mégis bibliaszereztete volt. Az ötvenhat évesen a mai Zambia Ndola városa fölött bekövetkezett repülőgép-katasztrófa következtében elhunyt ENSZ-főtitkár mindig mindenhol magával vitte Bibliáját, illetve *Kempis Tamás* középkori egyházi író gyönyörű könyvecskéjét a személyes Krisztus-követésről, amelyet ő maga ültetgetett át svéd anyanyelvére. Mindkettő nála volt az utolsó úton is.

A katasztrófa utáni napokban az ENSZ-székházban, a főtitkári dolgozószobában megtalálták közel harminchat éven át írt – és titkolt – lelki naplóját, amely harminchárom ó- és újszövetségi íge fényébe vonta gondolatait, imáit. Így lett ő a kegyességi misztika magával ragadó 20. századi „világi” művelője, európai történelmünkben olyanok kivételes lelki rokona, mint *Kempis*, *Keresztés Szent János*, *Pascal*, *Hölderlin*, valamint a messiási észak lelki lírájának hangjait megszólaltató skandináv költők.

Ha csak a *Vägmärken (Útjelzők)* címmel később kiadott lelki napló maradt volna fenn utána, akkor is rekonstruálni lehetne ennek a gazdag életnek a lelki csomópontjait, utalágazásait, döntéseit, az ezeket megelőző belső mérlegeléseket, olykor vívódásokat. Egy élet lelki térképének az útjelzőivé váltak ezek az ígek a *sola Scriptura* reformatori alapelve értelmében, amelyet ténylegesen megélt ez az istenáldotta protestáns hívő ember.

„Hívó hermeneutika” – bibliai példák

1956. karácsony másnapján, amikor szokásához híven elkészítette éves lelki mérlegét, ezt jegyezte naplójába: „Ezek a feljegyzések? Ezek bizony igazán útjelzők voltak arra az esetre, amikor eljutsz ahhoz a ponthoz, ahol nagy szükség van a szilárdságra, ami nem múlik el. És ezek az útjelzők ugyanazok maradtak. Életed azonban nem. Az megváltozott.”

A bibliai idézetek, a lelki térképen útjelzőként használt ígek két évben

fordulnak elő a legsűrűbben a lelki naplóban. Egészen különös, hogy az egyik ilyen esztendő a legújabb kori magyar történelem magasra ívelő, ám tragikus szabadságküzdelmének éve: 1956. A másik a főtitkár tragikus halálának éve: 1961.

Az ígek Hammarskjöld számára nemcsak értelmezni tanították az életet, sőt a nagypolitika eseményeit, hanem még inkább lelki traverzek, tartózkodások voltak. Néhány példa erre 1956-ból. Az egyre veszélyesebb közel-keleti válság, a Szuezi-csatorna fölötti ellenőrzés jogáért folyó nagyhatalmi huzavona kellős közepén, mielőtt júniusban repülőre szállt, tanácsolást kért-kapott az ígék keresztlől: „...amit ő mondott, meglett, és amit parancsolt, előállott.” (Zsolt 33,9) Június 10-én lejegyezte: tisztában van békekezdeményezéseinek kockázatával, amely rá nézve a legsúlyosabb lehet: „...jobb nektek, hogy egyetlen ember

ta őt ebben a helyzetben, féltő sorokat írt neki. Hammarskjöld igei józansággal, szent realitásérzékkel idézte a zsoltárt: „Gyalázatos lettem az emberek előtt... Segíts meg, Uram, Istenem!” (109,25–26)

Halála előtt három hónappal jegyezte le megtartó ígét: „*Megrendítetted, megrepeztetted a földet. Gyógyítsd be sebeit...*” (Zsolt 60,4) Az utolsó igei bejegyzés egy hónappal végzetes útja előtt: „...*Isten a kősziklájuk, a felséges Isten a megváltójuk.*” (Zsolt 78,35) Ezzel az ígével, ezzel a bizonyossággal indult utolsó repülőútjára, hogy a halálos ellenségeket Kongóban tárgyalóasztalhoz ültesse. Ebbe ő halt bele...

Aki a szóval visszaél, az semmibe veszi az embereket

Leleki fejlődése, belső világa kiműveléséhez idejében rátalált a helyes útra, az isteni Ige, a Kijelentés kulcsfontosságára és vezetésére. Az Ige lett számá-

A svédországi Hammarskjöld-túraútvonalon az Útjelzőkből vett egy-egy idézet gondolkodtatja el a természetjárókat

haljon meg a népért, semhogy az egész nép elveszen.” (Jn 11,50) Július 5-én Moszkvába utazott. Előtte az Ige tanácsolását kérte, s ezt kapta: „*Órálló, meddig tart még az éjszaka, órálló, meddig tart még az éjjel? Közéleg a reggel...*” (Ézs 21,11–12)

A szovjet vezetés mindezt nem látta; ateistaként, világalurmi törekvései közben miért is látta volna? A Nyugat elkötelezettjét látták benne, megbuktatását fontolgatták. A szovjeteknek ő nem a világbéke órállója volt. Útja végén, augusztus 16-án reménykedett, sikerült a világot az újabb világháborútól megmenteni: „*De én hiszem, hogy még meglátom az Úr jóságát az élők földjén. Reménykedj az Úrban, légy erős és bátor szívű, reménykedj az Úrban!*” – szölt hozzá a biztatás (Zsolt 27,13–14).

A magyar válság és a szuezi válság igen bonyolult nagyhatalmi küzdelmeiben legalább egyvalami sikerült: megmenteni a békét. „...*nálad van a bocsánat, ezért félnek téged*” (Zsolt 130,4) – írta 1956 decemberének elején.

Sűrűk az ígek 1961-ben is. Az év elején a főtitkár lelkében felsejlett a közeli halál képe. Februártól egyre többet dolgozott a kongói válság megoldása érdekében. Szuezi válsága épp-helyre elmúlt, és Kongó lett a nagyhatalmak szakítóp próbájának kihelyezett állomása. Még *Albert Schweitzer* is óv-

ra az emberi érettség, az emberség mértéke, de forrása, garanciája, ébresztője, gazdagítója is. Már érettségiző diák korában nagy döntés előtt állt. Egy hónapon át töprengett azon, hogy tanuljon-e teológiát.

Családi lelkipásztoruk volt a világhírű lutheránus érsek, *Nathan Söderblom*, akinek Isten valóságáról írt könyve nagy hatást gyakorolt az ifjú Hammarskjöldre. A diák lelke magába szívta a nagy kultúrájú érsek gondolatait. Ezek az emlékezet és a tudat mély tárnáiból aztán három évtized múltán a felszínre jöttek, s kikristályosodtak az Ige tiszteletéről alkotott gondolataiban: „Az isteni Ige és az emberi szó tisztelete az első feltétele annak, hogy az embereket intellektuálisan, értelmileg és erkölcsileg is érett felnőttekké neveljük. Az isteni Ige tisztelete, ennek gondos alkalmazása, a rendíthetetlen belső igazságszeretet a további feltétele annak, hogy növekedhessünk a közösség és az emberi nemzetség javára. Aki pedig az Igével és az emberi szóval visszaél, az az embereket veti meg...”

Ma sem lehet mást mondani! Íme, az isteni Szó mint a felnőttség nevelés és a közösség javára, hasznára való élet forrása. Az Ige az emberi szó megbízhatóságának garanciája, mert aki visszaél az Igével, az visszaél az emberi szóval is! Kristálytisztá felismerés,

amelynek használhatósága ma sem kétséges. 1955 szeptestéjének reggelén hasonlóképpen fogalmazott: „Figyelni a Szóra! – ez az első követelmény, amely az emberi érettséghez vezet, értelmileg, érzelmileg és erkölcsileg. A szavakkal visszaélni nem más, mint semmibe venni az embereket.”

Észak csendje az ENSZ-központban

A csend szeretete és dicsérete, valamint a természet tisztelete, teremtéstársi vigyázása, óvása jellemezte Dag Hammarskjöldöt. S egyfajta *ökokultúra* korai megjelenítése is. A csend, a természet keresése összefüggött mély, bibliai hitével. Szüksége volt a csend szigeteire, amelyeket főként ünnepek táján talált meg a Lappföldön, a végtelenséget idéző fenséges tájon tett hatalmas túrái során. (Egy ideig a Svéd Királyi Turisztikai Társaság elnöke is volt!)

A középkori *Eckhart* mester szavait szötte tovább naplójában a csendről: „Hogy szív fává növekedhessünk, teljes csendben rá kell találunk arra a csöndre, ahol a Teremtő akarata szinte belső ösztönünkkel változik, annyira a sajátunkká lesz.” New Yorkban és másutt többször visszaidézte a messiási északot, ahol egész napi járóföldre csak a fenséges csend az ember útítársa. Égő szívében „hallgatag, mégis halló csend honol”, amely mindig képes Isten halk és szelíd szavára felfigyelni. Ebben „a halló csendben” lehet igazán imádkozni.

Észak titokzatos, nyugtató csendjét szerette volna a nyüzsgő világgazdasági központba, az ENSZ üvegpalotájába is becsábítani – ahogyan ezt megfogalmazta a meditációs terem, „a csend csarnoka” ünnepi megnyitáskor: 1957 adventjének kezdetén, november végén nyitották meg ezt az egyszerű termet, ahol a fény és az északi svéd földről hozott, hat és fél tonnás, kristályosan csillogó vaskó tömb alkotja az oldalt. A rejtett világítás ezt a „fémoltárt” felülről rácsorgó fénybe vonja.

Beszédében a főtitkár így fogalmazott: „Vissza szeretnénk ide csábítani a csendet, amit már elveszítettünk stresszes helyzeteinkben és zajos üléstermeinkben. Azt a csendet, amit semmiféle zaj nem űzhet el, s elmélyülésünknek ez ad szárnyakat. Ebben a csendben gondolatainkat odafordíthatjuk ahhoz az elemi igazsághoz, hogy az élet a fényből él. És visszahozzuk ide a szolgálat eszméjét, az alázat érzését azzal szemben, aki nagyobb és hatalmasabb, mint mi.”

Lehet-e ezt olvasva csodálkozni azon, hogy ilyen lelkiülettel a politika és az etika, a csend és a szó tiszteletét magától és másoktól megkövetelő, a csúcson Isten diplomatájaként forgoló Hammarskjöld New York-i hivatalba lépésekor tartott rövid székfoglalóját egy svéd imával fejezte be? Az imát így vezette fel: „Legmélyebb imánkban nem a győzelemért könyörgünk, hanem a békéért.”

Meghallotta a táj énekét

Emlékező soraink végén hadd idézzük még azt a kifinomult, gyönyörű tájli-rát, természetleíró költői prózát, amelyre őt a svéd táj, egyáltalán a természet hangolta és inspirálta.

A teremtő Isten alkotásában, a természetben áhítatos lélekkel járt-kelt, s himnikus sorokat írt róla. A fenséges lappföldi tájról azt, hogy „Istenről énekel”, ő pedig meghallotta a táj énekét, megszólaltatta fenséges ökolírájában. Ahogyan ezt vándorlásaiban közben tette, az a legjobbakhoz társítja őt: *Assisi Ferenc*, Hölderlin, *Goethe* vagy *Áprily Lajos*, a misztikus tájképfestő, *C. D. Friedrich* a lelki rokona Hammarskjöldnek. Hallgassunk csak kicsit sorai dallamát!

„Átható sirályjaj töri meg az éjszaka maradék homályát, a csend áttetsző membránját. Beleszövődik a csend a fövny gyorsan változó fehér csipkéjébe, sóval és növekvő szellővel fölékesítve.” Vagy a tavaszról: „Márciusi napsütés. A karcsú nyírfácska keskeny árnyékában a kásás havon kikristályosodott a levegő fagyos csendje. S hirtelen felcsattan a feketerígó párját csalogató éneke. Hirtelen azt érzed, ez a paradicsomi világ, ahonnan a mindentudás zárt ki minket.”

És az őszi? „Halovány nyírfák fényre villan sötét felhők vásznán. Széllökések korbácsolják az erdei tó vizét acélszürkére. Szarvasnyom iramlik a föld véres foltjain. A hallgatás áttöri a föld bercek páncciját, s meztelenül omlik az ős fenséges ragyogása elé.” És az elmúlásban képes megpillantani az élet himnuszát: „Az esőt terelő lány keleti szél az őszi Lappföldön végigiramlík. A sárguló-ezüstös nyírfák a parton hajladoznak az erősödő szélben. Ezek az akkordok mégsem a megsemmisülésről szólnak. Ez az elmúlás valójában az élet himnusza.”

Így csak az tud fogalmazni, aki a tájon át is arra lát „fel”, aki egyetlen szavával teremtett mindenedet, s aki Igéjével mindent megteremtett nekünk, hogy az ő vezetésével szép, élni érdemes, értelmes életet éljünk, még tragikus megszakadásai ellenére is. Mert az előtt és az után is van valami páratlan, amelyet szavakban alig lehet kifejezni. Csak sejtetni, ettől oly gyönyörű. Mindezt attól kapjuk, akit eleink a *sola Scriptura* elvének, az *egyedül a Szentírás* hitének alázatában és fényében ismertek meg igazán.

Ezt tette az ENSZ harmadik főtitkára, Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld is ötvenhat éven át. Ezért még ma is sokakat gazdagít alkotó élete. Legyen *solus Deo gloria* – egyedül Istené a dicsőség!

■ DR. BÉKEFY LAJOS

Az idézetek a szerző Isten diplomatája – A 100 éve született Dag Hammarskjöld titkos naplójáról című könyvből valók (Magyar Református Presbiteri Szövetség, Budapest, 2005).

▶ „A legnagyobb háborús bűncselekmény a második világháború utáni európai történelemben” – áll az Európai Unió parlamentjének Srebrenicáról szóló határozatában, amelyet két nappal az évforduló előtt fogadtak el. Ugyanekkor az Egyesült Államok képviselőháza is a srebrenicai népirtást és a népirtás tagadását elítélő rezolúciót szavazott meg. A két nyilatkozat eltökélt kiállítás és válasz az Egyesült Nemzetek Szövetsége Biztonsági Tanácsának kudarcára, amikor – Oroszország vétója miatt – nem sikerült hasonló egyezsége jutni. Mintegy ötvenezer ember és több mint nyolcvan diplomatadelegáció részvételével zajlott a kelet-boszniai várostól pár kilométerre, a Potočariban lévő emlékközpontban és temetőben július 11-én az elmúlt évben azonosított százharminchat áldozat temetése és a megemlékező alkalom. Erről olvashatnak alábbi riportunkban. A képeket *Kalocsai Richárd* készítette.

Néma csendben érkeznek a temető bejáratához és vonul be a több ezer ember, hosszú percekig hömpölyög a tömeg. Csak a lilimos zászlók és a különböző transzparenszok csattognak a szélben. A tömeg a hadsereg díszsorfala mellett fegyelmeltesen és áhítatosan közelíti meg a bosnyák szenvedés jelképét. A Nezuk faluból induló háromnapos, megerőltető menet után végre megpillanthatták a zárandoklatuk célját és a másnapi temetésre előkészített sírkertet. A több mint száz kilométernyi, nehéz hegyi terepen megtett út után mégsem tűnnek elcsigázottnak az emberek: mindenkin magasztos meghatott-ság lesz úrrá, többen sírnak.

A halál útjából a béke menete

Az út, amelyet megtettek, szó szerint vérázta: erre menekült közel tizen-egyezer civil és két-hármezernyi,

biztonságos területre csak pár ezer ember tudott átjutni.

A túlélők és a megemlékezők ugyanezt az utat teszik meg immár tizenegyedik alkalommal, csak az irány fordított: most Potočari a cél. Idén nagyjából tizenkétezer ember gyalogolta végig a *béke menetét*. Bosznia minden részéből útra kelnek ilyenkor a zárandokok, és évről évre egyre több a külföldi: franciák, törökök, osztrákok, amerikaiak, egyiptomiak, spanyolok, zimbabwéiek...

A *béke menete* három üzenetet hordoz: a békéért, a bátorságért és a reményért – így szól megérkezéskor az az egyik túlélő és főszervező, *Mersad Dudić*. Bátorság kell, hogy szembe lehessen nézni a gyásszal, a bosszúvágygal és az elkövetőkkel, majd megbocsátani. Reményt pedig az elkövetkező generációkban kell keresni, amelyek soha nem felejtik a

vükön viselik Srebrenica hagyatékát. A hivatalos bosnyák zászlót Bekir nem érzi magáénak, a bosnyák királyság (és a mai hadsereg) aranyliliomos logóját tartja legitimnek.

Megrázó jelenet, ahogy a felsorakoztatott, zöld lepellel borított koporsókat a menet tagjai és a katonák kézben viszik át a gyártsarnokból a temető szélére. Sorfalat állnak az emberek, mindenki megérinti az előtte elhaladó koporsót. A kecses faládák légiésen lebegnek, sok esetben csak egy-két csontot tudtak a halottképek beazonosítani. Az imám éneke folyamatosan zeng; ahogy a százharminchat áldozatot egymás mellé helyezik, a fájdalom és a bánat lesz úrrá a völgyön.

Az esti imádságra is sokan gyűltek össze, a temetés előestéjén több ezer ember már a helyszínen éjszakázik. *Selim Kamenica* az Egyesült Államokból utazott családjával a megemlékezésre. Helyi területvédelmisként végigharcolta a háborút, testvére már korábban elesett, apját a júliusi vérengzésben vesztette el, viszont csak hat éve tudta eltemetni. A háború után, 1998-ban vándorolt ki feleségével, már amerikai kiejtéssel beszél a bosnyákok.

Fia és lánya Amerikában született; a szörnyű múlttal terhelt és elnéptelenedett, szegény városban nem fogant gyermekük. A visszatérés mindig nagyon fájdalmas. „Nem tudom, hogyan fogom holnap is kibírni” – mondja könnyes szemmel Selim. A gyerekeit is el akarta hozni, meg akarta nekik mutatni szenvedései helyszínét, hogy ők se feledjenek.

Újra a középpontban Srebrenica

Húsz évvel ezelőtt, július 11-én foglalta el a boszniai szerb hadsereg (VRS) az ENSZ védelme alatt álló, a holland békefenntartók által védett srebrenicai biztonsági zónát. Az akciót a VRS vezérkari főnöke, *Ratko Mladić* tábornok vezette, a boszniai Szerb Köztársaság elnöke, *dr. Radovan Karadžić* hírhejt 7. számú direktívája alapján. Most mindketten vádlotként állnak a hágai Nemzetközi Törvényszék előtt – többek között a bosnyák nemzetiség ellen elkövetett népirtásért. A hágai

zömében fegyvertelen katona, amikor kitörték a szerbek gyűrűjéből. Az éhező, kétségbeesett menet szinte folyamatos gránát- és géppuskatűzben haladt előre a Nezuk határában húzó-dó frontvonal felé, ahol a bosnyákok által ellenőrzött területre juthattak.

Nagyon sokan nem bírták erővel a *halál útjának* is nevezett hajtóvadászatot, megadták magukat a szerb csapatoknak. Vesztükre: tömegesen végezték ki őket. A menekülők között is rengetegen vesztették életüket,

bosnyák nemzet tragédiáját, hogy az még egyszer ne következhesen be.

Először vett részt a menetben a tizenkilenc éves *Bekir Hodžić*, de amint mondta, minden évben vissza akar térni. Travnikból, Közép-Boszniából jött, hogy lerója kegyeletét az áldozatok előtt. Az ő családját nem érintette a mészárlás. „A bosnyák felejtős nép, ezt viszont nem szabad elfelejteni, az egész világnak tudnia kell” – mondja, s ez mutatja, hogy a háború után született fiatalok is a szí-

Sötét folt

Húsz éve történt

bíróság eddig tizennégy személyt, a bosnyák huszonháromat ítélt el az ügyben.

A holland főparancsnokság a Potočariban elterülő gyártelep volt, erre a pár négyzetkilométerre zsúfolódott össze mintegy húsz-huszonöt-ezer bosnyák menekült. Pár nap leforgása alatt a boszniai szerb hadsereg és rendőrség – az eddigi adatok szerint – 8372 férfit és kamaszfiút hurcolt el és gyilkolt meg módszeresen. A szám még nem végleges, húsz év alatt 515 elsődleges, másod- és harmadlagos tömegsírát tártak fel, de ezeröttszáz eltűnt után még kutatnak.

Az idei jubilumi megemlékezésen és temetésen százharminchat áldozat földi maradványait helyezték örök nyugalomra. A *dzszenázát* – muszlim temetési szertartást – mintegy ötvenezer gyászoló előtt Bosznia és Hercegovina Iszlám Közösségének főmuf-tija, *Hussein Kavazović* vezette. A most eltemettekével együtt 6377-re emelkedett a sírkövek (*nišanok*) száma. A gyermek áldozatok számát legalább ötszázra becsülik. A huszadik évfordulón tizennyolc, az elmúlt évben azonosított kiskorút búcsúztattak.

Az eseményre – óriási nemzetközi médiafigyelem közepette – több

mint nyolcvan külföldi delegáció érkezett. Jelen volt többek között *Bill Clinton*, az Egyesült Államok volt elnöke, *Núr Al-Huszein*, a néhai jordán király, *Huszein özvegye*, *Theodor Meron*, a hágai Nemzetközi Törvényszék elnöke és *Mihailo* metropolita, a montenegrói ortodox egyház feje. Magyarországot *Szűjjártó Péter* külgazdasági és külügyminiszter, valamint *Négyesi József* bosznia-hercegovinai nagykövet képviselte.

„Véletlenül életben maradtam”

A temetés napján már a kora délelőtti órákban összegyűlt harminc-harmincötezer gyászoló. Ezek jöttek Bosznia minden részéről, hogy kinyilvánítsák együttérzésüket. *Jasminka Kahrić* és *Erdena*, a lánya Kladanjból érkezett. Ebbe a közép-boszniai városba irányították Srebrenicából a férfiakról elválasztott nők és kisgyerekek első buszait. A két nőben máig él az első menekültek kétségbeesése, nyomorúsága.

Sokan Kladanjban maradtak, mint *Jasminka* ismerőse is, *Munib Muminić*. A férfi négy fia és felesége is a népirtás áldozata lett. Noha az új városban Munib újra megnősült, egy fia is született, három éve még is önkézzel vetett véget életének.

Muszlim megbocsátás,

A megbocsátás, illetve bűnbocsánat a muszlim vallásban is az egyik alapvető hittétel. Az iszlámban Allahnak számos jelzője van, nevezik Megbocsátónak, Irgalmasnak, a Legkönyörületesebb Könyörületesnek... A fájdalom enyhülése, a gyászoló lélek megnyugvása az iszlámban sem képzelhető el a bűnök megbocsátása nélkül.

A százharminchat muszlim vértanú (šehid) becselenül elkapart, majd számtalan esetben áthelyezett, több tömegsírban szétszórt maradványainak hiába adták meg végre (húsz év után!) a végtisztességet, a megnyugvást csak a megbocsátás hozhatja el a hozzátartozóknak és az egész bosnyák nemzetnek.

Keresztény szempontból mindenképpen különleges, kényelmetlen és szegényteljes a helyzet. Hiszen

– mielőtt Srebrenica térségbe került – a hírhejt szerb zászlókat és fegyvereit ortodoxok is viselték.

A megbocsátás előfeltétele a bűnbánás, a részről hol lehetett bűnbánás, hol nem? És hol az őszinte bűnbánás, hol a politikai szemérem és hivatalos politikai álláspont tagadja vagy relativizálja a bűnt?

Létezhet-e muszlim megbocsátás (és a keresztodox) bűnbánat nélkül? A bosnyákok büszkén vallják, hogy nem a bűnbánat miatt, hanem a megbocsátás miatt. „Keresztényebbek” a bosnyákokat tekintve? A bosnyákokat tekintve?

Európa lelkiismeretén

a srebrenicai népirtás – emlékezés és temetés az évfordulón

hogy még hosszú idő kell, mire az összes eltűntet megtalálják. Ennek érdekében felhívást intézett mindenkihez – a szerbiai és boszniai szerb hatóságokhoz, de az átlagemberekhez is –, hogy segítsék a megmaradt tömegsírok feltárását, mert gyakran csak az elkövetők tudják, hova rejtették az áldozataikat. Kiemelte, hogy a népirtás nemcsak képletesen szakasztotta számtalan bosnyák család magvát, de ténylegesen a vérvonal végét jelentette.

A legidősebb áldozat, akit ez alkalommal temetnek el, a hetvenöt éves *Jusuf Smajlović*, akit unokájával, *Hedibbel* együtt helyeznek sírba, két fia, *Amir* és *Asim* mellé. Teljes generációkat törölt el a kegyetlen bűntett, a bosnyákok mégsem a bosszúállást választották, nem váltak terroristákká. Szeretetet a gyűlölet helyett, igazságot az igazságtalansággal szemben – így válik Srebrenica a civilizáció jelképévé.

„Adjunk Boszniának jövőt”

A népirtás tényét és annak tagadását a megemlékezés minden felszólalója elítélte. Az Európai Unió és a nemzetközi szervezetek felelősségét és a katonai beavatkozás végzetes késelkedését hangsúlyozta Theodore Meron, a hágai törvényszék elnöke, *Serge Brammertz* hágai főügyész, *Jan Eliasson*, az ENSZ főtitkárhelyettese és *Bert Koenders*, a Holland Királyság külügyminisztere. „Srebrenica sötét folt Európa lelkiismeretén” – emelte ki a külügyminiszter.

Hollandia kormánya kollektíven lemondott, miután a hivatalos vizsgálat 2002-ben megállapította, hogy a holland politikai vezetés részben fe-

Incidens a megemlékezésen

Ki kellett menekíteni a szerb miniszterelnököt

Eleinte szórványos, majd fülsüketítő füttyszó fogadta *Aleksandar Vučić* szerb miniszterelnök feltűnését a külföldi delegációk között. A tömeg *Allahu ekber!* (Isten hatalmas!) skandalásban tört ki, és közvetlen közelünkben kisebb tülekedés is kialakult, ahogy Vučić haladt a vendégeknek kialakított tribün felé.

A tribünre vezető szűk folyosót, mintegy ötvener ember szorításában, a bosznia-hercegovinai rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálat emberei védtek, meglehetősen szellős sorfállal. Repültek a műanyag palackok, földgöngyök a szerb kormányfó felé, egyre nagyobb lett a zűrzavar. Az egyik testőr nyitott esernyővel próbálta meg védelmezni Vučićot, de így is arcon találták, szemüvege összetört. A rémült szerb delegációt szabályosan ki kellett menekíteni a temetőből. A kerítésre is felmászott egy kisebb csoport felűhűdött bosnyák. Ketten-hárman át is jutottak, őket földre teperték a biztonságiak. A volt csetnikvezér, a mára európeerré szelídült egykori radikális alighanem élete leghosszabb másodpercét élte át, mire betuszkolták a kombiba, és elindult a konvoj.

A szervezők alábecsülték a helyszín jelentette veszélyeket. A tömegben akár merényletet is nyugodtan elkövethetett volna egy bosszúra szomjas fanatikus. Az incidens azonban nem tűnt megrendezettnek, inkább egy kisebb csoport hirtelen fellángoló tombolásának.

A szerb kormányfó a bosnyákok többsége számára elfogadhatatlan. Senki sem felejtette el neki a srebrenicai népirtás után csak néhány nappal a szerb parlamentben elhangzott felszólalását: „Ha megöltök egy szerbet, mi száz muszlimot ölünk meg érte!”

Szerbia hivatalosan nem ismeri el a népirtás tényét, néhány emberre hártja érte a felelősséget. A tömeg azonban nem akart lincselést, többen csendesítették kiabáló társaikat. A temetést vezető *Husein Kavazović* főmufti szavaira szinte azonnal megszűnt a hangzavar, és lecsittantak az indulatok: „Őrizzék meg mártírjaink méltóságát! Ez temetés, fordítsátok arcotokat a koporsók felé!”

Az incidens nem kedvez a két nép egyébként is törékeny együttélésének és a megbékélés politikájának. Hiába tűzte ki Vučić zakójára *Srebrenica virágát* saját kezűleg *Hatizda Mehmetović*, a Srebrenicai Anyák Egyesületének elnöke. Hatizda két fiát, *Azmirt* és *Almirt* és a férjét, *Abdulahot* veszítette el a népirtásban, de ő eljött üdvözölni Szerbia miniszterelnökét.

A gesztus jól tükrözi a megbékélés és a nyugalom iránti igényt, de mindez háttérbe szorult az atrocitás miatt, amely negatívan hat a szerbiai közhangulatra is. A híradásokban sajnálatosan a szerb kormányfó elleni támadás áll a vezető helyen, a huszadik évforduló jelentősége és a méltóságteljes emlékezés szinte el-sikkadt mellette.

lelőssé tehető a népirtásért. A Srebrenicában szolgáló békefenntartó katonák közül kilencen öngyilkosságot követtek el, és majdnem a kétharmaduk kilépett a hadseregből. Két bosnyák családnak húszezer eurós egyedi kártérítést ítélt meg a holland bíróság.

A potočari emlékközpontot és temetőt Bill Clinton nyitotta meg 2003 márciusában. Az 1995-ben hivatalban lévő elnöknek nagy szerepe volt a NATO-bombázások megindításában, majd a háború befejezésében is. „Életem legfontosabb eredménye az, amit itt, Boszniában és később Koszovóban elértem. Örülök, hogy a békét sikerült megőrizni, de még nagyon sokkal adósak maradtunk a bosnyák anyáknak, nőknek, a népek – mutatott előre Clinton. – Legyen ez az emlékhely szent. Az áldozatok megkövetelik, hogy jobban dolgozzunk és együttműködjünk. Adjunk Boszniának jövőt.”

A megbékélésen és megbocsátáson alapuló jövőt állította középpontba a Szlovén Köztársaság elnöke, *Borut Pahor* is: „Ez nagyon sok erőfeszítést és megértést kíván. De megbocsátás nincs megbékélés nélkül. Megbékélés nélkül nincs együttműködés. Együttműködés nélkül nincs egység. Éppen erre van szükségünk Bosznia-Hercegovinának. Eljött a megbocsátás és az új kezdet ideje.”

A temetéssel lezárulhat a hozzátartozók éveikig, évtizedekig tartó öröklődése, és a megbocsátás is könnyebb, ha az áldozatok megkapják a végtisztességet. A megbocsátás és a megbékélés ideje még csak halványan dereng, a népirtás szerb elismerése és az összes áldozat örök nyugalomra helyezése a távoli jövőbe vez.

Riasztó jelek, hogy a koporsókat szállító kamiont szerblakta területen kegyeletlenül megtámadták, vagy hogy a szerb szülők aláírásokat gyűjtenek a srebrenicai óvónő ellen, mert a munkahelyén is muszlim fejkendőt visel. A békés egymás mellett élés egyelőre csak a politikusok beszédeiben lelhető fel.

Rudolf Hren, a katolikus áldozat

Összesen négy római katolikus vallású, tehát horvát nemzetiségű áldozat veszett oda a srebrenicai vérontásban. Közülük csak *Rudolf Hren*, a helyi futballcsapat akkor harmincöt éves játékosja van Potočariban eltemetve. A többiek után még kutatnak. Az anyja, *Barbara* kérésére helyezték az egykor népszerű focistát végső nyugalomra a barátai, volt csapattár-

sai között. Barbara másik fia a korábbi harcokban esett el.

A helyi katolikus közösség már csak pár száz főt számlál, pedig a városban a ferencesek már a 13. században kolostort alapítottak. Az élet nemzetiségre, vallásra való tekintet nélkül nagyon nehéz Kelet-Boszniában. A munkanélküliség óriási, befektetések nem érkeznek, aki tud, menekül a térségből. Anyák, lányok, testvérek naphosszat csak ülnek az elhanyagolt házak udvarain, bezárva magányuk, fájdalmuk és emlékeik csapdájába. Csak a remény életeti őket, szeretneik hátha mégis életben maradtak, és belépnek a kapun...

A megbocsátás és megbékélés idejéig még nagyon sok víz lefolyik a Drinán.

■ WALKÓ ÁDÁM

keresztény bűnbánat?

gége utazott volna a halál-
abadságot, a Skorpiók tag-
pap részesítette áldásban.
ele a bűnbánat. Keresztény
at, ha felkent vezetőik tud-
át áldásával indultak a gyil-
bűnbánat, ha a szerb köztvé-
a a népirtást nem ismeri el,
lja?

gbocsátás keresztény (orto-
igya. A bosnyákok mégis
a bosszúvágy kerekedett fe-
csátás irgalma.

zniai muszlimok a szerb or-

A *Srebrenica virága* jelkép meg-
testesíti a bosnyákok legfőbb
üzenetét a nemzetüket ért tra-
gédia után. A hófehér szirmok
az áldozatok ártatlanságát, tisz-
taságát jelentik, tizenegy szirm-
muk a dátumra utal. A zöld bel-
ső pedig a reményt jeleníti meg, a re-
ményt, hogy az istentelen öldöklés soha, sehol nem is-
métlődik meg, és hogy nem felejtik el a húsz éve tör-
tént vérengzést.

De a legfőbb remény mégis a gyilkosok bűnbáná-
sára vonatkozik: hogy végre a szerbek is be- és elismer-
rik a népirtást. Hogy a sátáni tettek egyszer majd val-
lóban feloldozásban részesülhessenek... ■ W. Á.

Aki túlélte a kivégzést

Nedžad Avdić megrázó tanúvallomása

► A srebrenicai népirtás huszadik évfordulójára a legnagyobb példányszámú bosnyák napilap, a *Dnevni Avaz* közel kétszáz oldalas külökiadással jelentkezett. Ebből közöljük fordításban Nedžad Avdić hihetetlen történetét, aki tizenhat évesen járta meg a délszláv háború legmélyebb poklát.

FOTO: ARCHIV / DNEVNI AVAZ

Nedžad Avdić a középiskola első osztályát végezte, amikor a boszniai szerb hadsereg elfogta 1995 júliusában Bratunac (kisváros Srebrenicától néhány kilométerre) környékén. A többi összefogdosott bosnyákkal együtt kamionokba és teherautókba zsúfolva a Zvornik melletti Petkovci faluba szállították. Először az általános iskola épületébe terelték be

akik a szerbek ellenőrizte területen keresztül északra tartottak, Zvornik irányában.

– Azonnal hullani kezdtek a gránátok, miután megindultunk, kitört a pánik. A káoszban elszakadtam az apámtól, egyedül maradtam. Később megtudtam, hogy apámat Nova Kasabában ölték meg. Senkit sem ismertem a tömegben. A gránátozás,

szek leszakították a végtagjaikat, nem tudtuk őket ellátni – idézi fel Nedžad.

Arca érzéketlen, ahogy mesél, nem lehet rajta felfedezni a drámai emlékek nyomát. Élénk gesztusok nélkül, halkán beszél, hanghordozása egyenletes.

A szerbek cselvetése

– Hangosbeszélőkkel hívogattak a szerbek, hogy adjuk meg magunkat, nem esik bántódásunk, a genfi egyezmény alapján kicserélnék majd minket. „A genfi egyezmény szerint bánunk veletek, de ha nem jöttök elő, mindenkit megölünk” – kiáltoztak. Sandicinál adtuk meg magunkat. Amikor a többiekkel kijöttem az erdőből, a réten ezer-kétezer ember gyűlt már össze. Sokan a vállukon, kezükben hozták a sebesülteket – meséli Avdić.

a nőket és kisgyerekeket Kladanj felé, őket kellett „üdvözölnünk”. A réten beszédet tartott nekünk egy szerb fegyveres, majd kórusban kellett harsognunk, hogy „éljen Szerbia”. Azután hasra fektettek minket, így is maradtunk estig. A géppuskák sorozatai folyamatosan ropogtak körülöttnk. Amikor felállítottak bennünket, a sebesülteink mind eltűntek – emlékszik tovább.

Ponyvával borított teherautókon szállították őket Bratunacba. Nedžad az utolsó kamionban volt, látta, hogy egy kék-fehér Golf zárta a sort. A kamionokban éjszakáztak, reggel vitték őket tovább Zvornik felé.

– Elindultunk, senki sem tudta, hová vihetnek minket. Szörnyű forróság volt, inni nem kaptunk. Végre megálltunk valami épület mellett. Egy iskola volt. Elviselhetetlen volt a ponyvák alatt, kiabáltunk, hogy engedjenek ki vagy öljenek meg, mert már nem bírjuk a hőséget. Az emberek már szinte szomjjan haltak, volt, aki a saját vizeletét itta... Nagy sokára leszállították a teherautókról, hatalmas lökdösődés kezdődött, eszméletlen embereken tapostunk.

Négy nap, négy éjjel...

Miután beterelték a tömeget az iskolába, a szerbek egyesével megverték a foglyokat, majd az egyik verőember kiadta a parancsot: „Ismételjétek utánam: ez szerb föld, mindig is az volt, és az is marad, Srebrenica a szerbeké, mindig is az volt, és az is marad.” A végkimerülésig hajszolt emberek utolsó erejükkel mondták utána.

– Bezsúfoltak minket a tantermekbe. Ahol én voltam, körülbelül százán lehettünk. Szomjasak voltunk, de hiába könyörgtünk vízért. Egyesek a vizeletükkel nedvesítették be azokat, akik már elájultak, többen saját vizeletüket itták. A teremben alig volt levegő, fuldoklottunk. Valaki ki akarta nyitni az ablakot, erre a katonák belőttek kívülről, sokakat megsebesítve – folytatja tanúvallomását Nedžad.

Amint leszállt az éjszaka, a szerb katonák kettesével, hármasával vették ki a tanteremből az embereket. Verések, sikolyok, géppuskatűz hangjai hallatszóttak.

– Csak hallgattuk a borzalmakat, és rettegtünk, mikor kerülünk sorra. Éjfélre járhatott már, mire elértek a mi termünkhöz is. Kettesével vittek, a folyosón levetkőztettek, noha keveseknek maradt cipő a lábán, majd hátrakötözték a kezünket. Ahogy kiléptünk az iskolából, rengeteg hul-

lát láttam a fal mellett. Tudom, hogy vérben gázoltam keresztül az udvaron.

Megint feltereltek minket a kamionra, és azon az úton indultunk el, amelyen jöttünk, de hamar letértünk egy makadámútra, majd megálltunk egy magaslatnál. Lövéseket hallottunk, majd jött a parancs, hogy ötéssel szálljunk le a kamionról. Nem tudom, mire gondoltam akkor, de éreztem, hogy itt a vég. Gyorsan meghalok, nem szenvedek tovább. Minden olyan gyorsan történt. Már majdnem szomjjan haltam.

Lefektettek minket, és megkezdődött a lövöldözés. Nem tudom, mikor találtak el, remegtem, és erős fájdalom éreztem a hasamban és a jobb kezemben. Az emberek a lövésektől érve rám és mellém hullottak. Alig kaptam levegőt. Amikor a következő sor embert lötték le, eltalálták a talpam. Hallottam, ahogy az egyik katona mondja a másikat: „Jovo, nézd meg, mind meghalt-e, aki még meleg, eressz bele egy golyót.” Imádkoztam, hogy rám találjon, és végezzem velem, de nem tudtam megszólalni – idézi fel a csodával határos megmenekülését Avdić.

Túlélte a kivégzést egy sors társa is, az ő segítségével tudott csak a fiatal, súlyosan sebesült kamazsfiú bosnyák területre jutni. Négy nap és négy éjjel bolyongtak, kúsztak-másztak az erdőben, Nedžadnak már jártányi ereje sem maradt, társa cipelte a hátán. A tuzlai kórházban tudta csak meg, hogy a falu, ahová szállították őket, Petkovci.

A borzalmas képek élete végéig kíséreni fogják a ma már felnőtt, nő, egyetemet végzett férfit. Hatalmas lelki terheléssel és élni akarással úrrá tudott lenni a családja tragédiáján.

Nedžad Avdić szilárdan hiszi, hogy meg volt írva a túlélés, nem véletlenül menekült meg.

■ WALKÓ ÁDÁM fordítása

őket, majd ugyanaz nap éjjel kisebb csoportokban kihajtották az embereket a közeli vörösiszap-tározó melletti magaslatra, hogy ott mindenkit halomra lőjenek.

Lehetséges-e...

A húsz évvel ezelőtt átéltekről nagyon nehezen beszél, mindig visszatérve ugyanarra a kérdésre: lehetséges-e ilyen szörnyűséget túlélni?

– Hatan voltunk a családban, édesapám, édesanyám, három lánytestvérem és én. A házunkat már 1992 kora tavaszán felgyújtották, ezután az erdőben és a szomszédos falvakban bujkáltunk, mindennapos volt, hogy gránátokkal lőttek bennünket, repülő bombáztak. Sok rokonunk és szomszédunk meghalt ebben az időszakban.

Cerska eleste után 1993-ban Srebrenicában találtunk menedéket. Aki nem élte át a srebrenicai éhezést, nem tudja, mit jelent élőhalottként tengődni. Sokáig garázsokban és sufnikban húztuk meg magunkat, majd amikor a megnyílt a slapovići menekülttábor, oda költöztünk, és ott is maradtunk 1995 júliusáig – kezdi nehéz vallomását Avdić.

Jól emlékszik a napra, július 11-ére, amikor szétvált a családja. Az anyja, testvérei és több rokona Potočari felé indultak, a holland békefenntartók bázisára. Ők sajnos nem élték túl a vérengzést. Nedžad az apjával csatlakozott a férfiak hosszú sorához,

ahogy haladtunk előre, egyre hevesebbé vált. A sebesültek hiába kiáltoztak segítségért, abban a rettegésben és zűrzavarban csak kevesen törődtek velük... Mentem a sokaságban, apámat hívtam, kiáltoztam. Nagyon félttem... Egy napon és egy éjszakán át tartott ez a szakasza az utunknak. A sebesültek haldoklottak mellettünk, sokaknak a gránátrepe-

A szerbek eleinte korrektül viselkedtek, amíg mindenki ki nem ért az erdőből. Akkor kezdődtek a zaklatások, verések és megaláztatások.

– Megparancsolták, hogy egymás után fussunk az úton, három ujjunkat feltartva – szerb nemzeti szimbólum és nacionalista köszöntés –, így kellett mutogatnunk az elhaladó autóbuszoknak. Potočariból szállították

KALOCSAI RICHARD FELVÉTELEI

Az Úr házána gyönyörűsége

„...jobb egy nap a te tornáczaidban, hogyssem ezer másutt; inkább akarnék az én Istenem házána küszöbén ülni, hogyssem lakni a gonoszna sátorában.” (Zsolt 84,11; Károli-fordítás)

A 84. zsoltár az Isten templomának magasztalására írt himnusz. Írója a névtelenség homályában marad. Végigolvasva a zsoltárt, hívó bizonyágtétel hangzik fel benne. A zsoltáríró Isten titkait tárja fel előttünk, az ő közelségének gyönyörűségeit magasztalja. Ha ezer nap közül csak egy kínálkoznék is arra, hogy azt a templomban tölthesse, akkor is az volna életének legnagyobb boldogsága. Ha csak a küszöbről kaphatna el egy-egy hangfoszlányt az odabent zengő énekből, még azt is többre becsülné, mint hogy a „gonoszok sátorában” lakjon, azokéban, akik semmibe veszik az Isten házát.

Mennyiben tartozik rána az Isten házána e nagy jelentősége, amiről a zsoltáríró éneke szól? Hisz az *Ótestamentum* idején olyan szerepet játszott a jeruzsálemi templom, amelyet az *Újtestamentum* világában nem játszhat többé semmiféle külső szentély. Akkor hatalmas nevelő eszköz volt Isten kezében az, hogy Izráel népének egész vallási életét ebbe az egyetlen templomba összpontosította, amelyen kívül akkor nem lehetett sehol sem úgy imádni őt, mint ahogy ott. Az Isten földön lakozása mintha erre az egy szent helyre lett volna korlátozva, ezért az egész országból erre az egy helyre jöttek össze, hogy itt az ősi törvény előírása szerint közeledjenek az élő és igaz Istenhez.

Azóta azonban elhangzott Jézus csendes, szelíd szava: „De eljön az óra, és az most van, amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imá-

ják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres magának.” (Jn 4,23) Az Isten Lélek, s az ő imádása nem függ semmiféle szent helytől, szent szertartástól, hanem csak attól, hogy lélekből fakad-e, és igazságban mutatkozik-e meg. Az Isten imádása az emberi léleknek titkos, benső találkozás az Istennel. Isten pedig mindenütt jelenvaló, és nincs olyan hely, amelyben közelségét meg ne tudná éreztetni a reá vágyakozó emberrel.

A zsoltáríró voltaképpen az Isten közelségének gyönyörűségeit akarja magasztalni. Az ősi templom csak a külső foglalat volt. A drágakövet, amelyet a zsoltáríró felragyogtatott, Isten azóta kivette a régi, szűk foglalatból, és minden helyen, mindenki számára hozzáférhetővé tette.

Csak egyet kell jól megjegyez-nünk: ha nem vagyunk is alája vetve a külsőségek uralmának, a szolgálataknak szükségünk van. Mi is kőből emelt külön hajlékot szentelünk az Isten imádásának. Megállapított időben és megszabott módon, őseinktől öröklött formák szerint, szép renddel és ékesen gyakoroljuk a mi istentiszteletünket.

Amikor a zsoltáríró az Isten házána gyönyörűségeit zengi, eszünkbe jutnak órák, amelyekben minden külső ünnepélyes keret nélkül jelent meg előttünk, és töltötte be lelkünket Istennek ugyanaz a közelsége, amelyet az író a jeruzsálemi templomban élvezett. De eszünkbe jutnak olyan órák is, amikor mi is a megszentelt falak közt, a gyülekezet megszabott formái között éreztük meg, hogy Isten jelen van, és az ő közelsége kimondhatatlanul gyönyörűsége.

A zsoltáríró azt hirdeti, hogy az Isten közelségének ez a gyönyörűsége az élet legfőbb java. Az Isten közelsége-

nek áldásai nem szüntelenül sugároznak rána. A zsoltáríró nem maradhatott az esztendő minden napján a jeruzsálemi templomban, és mi sem élvezhetjük a lélek ünnepei élményeit reggeli felkelésünk utáni estefelkésünkig. Az életnek sok más ügye hív és vesz igénybe bennünket. A magánéletünknek és a közéletnek ezerféle ügyes-bajos dolga mind-mind lekötö a figyelmünket és érdeklődésünket, és ezektől csak néha-néha vonhatjuk el a lelkünket, hogy az örökkévalóság Urához fordítsuk tekintetünket.

Ha nem áll is be az a kedvezőtlen helyzet, amelyet a zsoltáríró megrajzol – az Isten szentélyében eltöltött ünnep úgy aránylik a közösséges élet hétköznapjaihoz, mint egy az ezerhez –, az biztos, hogy nem mindig van ünnep az életünkben, sőt jóval kevesebb az ünnepünk Isten közelében, mint amennyi a szürke hétköznapunk.

Am ezekben a kivételes ünnepei élményekben élünk igazán. Egy nap az Úr házában lenyomja a mérleg serpenyőjét, ha a másik oldalán ezer másutt eltöltött nap van is. Ritka és hamar tovatűnő élmény lehet az Isten megtapasztalt közelsége, de ezekben a percekben emeltetünk fel életünk legmagasabb csúcsaira, és ezek az ünnepei kivételek adnak értelmet egész földi sorsunknak.

Egyetlen nap az Isten házában felér ezer más nappal. Utánuk jöhet hosszú idő – „ezer nap másutt” –, amikor Isten nagyon távol látszik, amikor keserű ízével az a földi világ tölti be egész életünket.

Kedves Testvérem! Legyünk minél többet áldott közösségben Isten népével, hogy itt kapjunk erőt a naponkénti lelki küzdelmeinkhez!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Arcátlan képmások

A nyári uborkaszerezonra jellemző amolyan „kis színes” hír jelent meg az egyik internetes oldalon. Egy híresség, egykor ünnepelt üdvöske megdöbbentő fotóját közölték. A népszerű, korábban sztárolt hollywoodi színésznő gyermeki bájával, kedves arcával hódította meg korábban a nézőket. Ő volt az egyébként feledhető művészi szín-

megterheli a pénztárcájukat, és egyre nagyobb stábot mozgat meg, hogy a „spontán frissesség” minden körülmények között hitelesnek tűnjön, és jól érzékelhető legyen.

A hírben szereplő, ötvenhárom éves színésznő is beszélt ebbe a csapdába, és határt nem ismerve végeztetett „szépipítő” műtéteket –

Nincs egy barát, barátón, társ, aki nem vesztette el a józan ítélőképességét, akiben megbízik, akire hallgat? S vajon a művésznőnek tényleg tetszik, amit a tükrökben lát? A filmenként dollármilliókat kereső, irigyelt, ünnepelelt, bálványozott sztárnak tényleg az a legfontosabb, hogy sok-sok pénzt kifizetve eltorzítsa az arcát annak reményében, hogy még szebb lesz, s továbbra is fiatal marad?

Válaszok persze nincsenek, csak gondolatok és felháborodás. Érett asszonykorban miért nem lehet vállalnia valakinek az arcát – még ha történetesen valóban nem is olyan sima már, mint tinédzserkorában volt? Igen, én ilyen vagyok, ez lettem, mert ilyennek teremtett az Úr a saját képmására. Nem szépnek vagy csúnyának, hanem ilyennek, egyszerűnek, egyedülállóan, szeretetre méltónak, mert ő így látta jóna. Miért kell kigúnyolni az érett nők sajátos szépségét?

Arckifejezésünk sok mindent elárul rólunk. Érzelmeket, harmóniát, békét, kiegyensúlyozottságot éppúgy, mint ezek ellenkezőit. Egy azonban biztos: csak a valódi arcunkkal tudunk kommunikálni a külvilág felé. Csak az arc képes erre – gumival, szilikonnal kitömött utánzata aligha.

És kitől, mikor és hogyan kapott bárki is jogot arra, hogy durván beleavatkozzon a Teremtő minden képzetet felülmúló bölcsességéről és szeretetről tanúskodó munkájába? Józan ésszel felfoghatatlan „szépipő” beavatkozásokat végeztessen? S egyáltalán: hol van az emberi felelőtlenség határa? Ki fog szólni a művésznőnek (és hasonló cipőben járó társainak), hogy ez az út nem jó felé vezet?

■ GYARMATI GÁBOR

SEMPER REFORMANDA

„A szeretet, ezt én mondom, e szentség egy gyümölcse. Ezt nem érzem még közöttetek itt, Wittenbergben, annak dacára, hogy sokat prédikált nektek róla: de ebben még továbbra is gyakorolnotok kellene magatokat. Ezek azok a fő dolgok, melyek egyedül egy keresztény embert illetnek. Ezeket bezzeg nem, viszont mindenféle szükségtelen dolgokat, melyeken nem múlik semmi, szorgalmasan gyakoroltok. Ha nem kívántok az egymás iránti szeretetben

mutatkozni, akkor hagyjátok el a többi dolgot is, mert hiszen Szent Pál 1Kor 13,1-ben kimondja: »Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanám lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom.« Oly szörnyű szavai ezek Pálnak: »És ha próféta is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok.« (1Kor 13,2) Ennyire messzire még ti sem jutottatok, noha Isten nagy adományainak vagytok a birtokában, s sokak közületek a legnagyobbak is: az Írás ismeretének.”

► Luther Márton: Nyolc böjti prédikáció (Szebik Zsófia fordítása)

HETI ÚTRAVALÓ

„Éljetek úgy, mint a világosság gyermekei. A világosság gyümölcse ugyanis csupa jószág, igazság és egyenesség.” (Ef 5,8b–9)

Szentháromság ünnepe után a 8. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéiben Isten a sötétségből a világosságra hívja gyermekeit szeretete által; mert „Isten szeretet: és aki a szeretetben marad, az Isten is őbenne”. (1Jn 4,16; LK) Jézus Isten új-játeremtő szeretetének a tanúja e világban, és azt kéri követőitől: „...ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Jn 13,34) Ezért Isten gyermekei Krisztus szeretetével szeretnek, és kérik: „Áldott Úristen, segíts meg minket, a te nevednek dicsőségéért szabadíts meg minden gonosztól!” (GyLK 759) *Hegyi beszédében* a világ világossága (lásd Jn 8,12) kijelenti tanítványainak: „Ti vagytok a világ világossága.” Csak ha Jézus él bennünk, akkor sugárik át rajtunk Isten világossága, és akkor tölt(het)jük be küldetésünket: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Mt 5,14.16) Pál e tényt heti igénk megélése előfeltételnek tekinti: „...most azonban világosság vagytok az Úrban.” És riadót fúj: „Ébredj fel, aki alszol, támadj fel a halálból, és felragyog neked a Krisztus!” (Ef 5,8.14) Jakab írja: „...ahogyan a test halott a lélek nélkül, ugyanúgy a hit is halott cselekedetek nélkül.” (Jak 2,26) Luther Márton ezt tanítja: „Nem Istennek van szüksége jócselekedeteinkre, hanem a felebarátainknak. A hit egyedül Istent illetheti! Ebből születik azután a cselekedet, amellyel felebarátainknak szolgálunk.” Pál döntés elé állít: „Ne legyetek a hitetlenekkel felemás igában, mert mi köze egymáshoz az igazságnak és a gonoszságnak, vagy mi köze van a világosságnak a sötétséghez? Vagy mi azonoság van Krisztus és Belial (a sátán) között? (...) Mert mi az élő Isten temploma vagyunk...” (2Kor 6,14–16) S kérhetünk mennyei bölcsességet kétkedés nélküli hittel; mert „a felülről való bölcsesség... irgalommal és jó gyümölcsökkel teljes” (Jak 3,17). Aki Jézust beengedte életébe, abban benne él (lásd Gal 2,20), azon átragyog fénye, s megtermi gyümölcset, ezért ő kér: „...higgyetek a világosságban, hogy a világosság fia legyetek” (Jn 12,36); „akkor olyan világos lesz az egész, mint amikor a lámpás megvilágít téged a fényével.” (Lk 11,36) Már ma lámpásod lehet a Bárány (lásd Jel 21,23)! Ő kihallgatásakor nem felelt az előző főpap kérdésére; mondván, „én nyilvánosan szóltam a világához: titokban nem beszéltem semmit. Annás ezután elküldte őt megkötözve Kajafához.” (Jn 18,20.24) Amíg hangzik az evangélium, addig tart a kegyelmi idő a megtérésre. „Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket!” (Zsid 4,7) S Pál kéri: „...félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind a szándékot, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően.” A mártírhálától sem félt, sőt azt mondta: „...örülök...” (Fil 2,12–13.17) Mondd el Uradnak: „Jézus, szent világosságom, / Aki szeretettel engem, / Bár a te nagy kegyelmed / Arra bírna, hogy téged / Teljes szívvel szeretnék...” (EÉ 368,1)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Nyitott templom éjszakája

A pusztaföldvári evangélikus gyülekezet nyitott szívvel és nyitott ajtóval vár mindenkit a nyitott templom éjszakájára július 31-én, pénteken 18 órától. Az este témája: „Szomjas vagy? Meríts az élő vízből!”

Néhány korty ízelítő a programból: 18.00: Bemelegítő bibliai játékok kicsiknek és nagyoknak, aszfaltrajzolás, lampionkészítés • 19.00: Zene megnyitó a *Búzavirág* népdalkörrel • 19.20: A *Zenebarát Felebarátok* biznyságtétele • 20.00: Interaktív istentisztelet (igét hirdet: *Péterné Benedek Ágnes* lelkész) • 21.00: Filmvetítés a templomban, közben örömmelés és táborítáz a templom előtt • 23.00: Gyertyafényes éneklés, éjszakai áldás.

Gézs este: fotókiállítás, meditációs túra a csigalépcsőn, babszava-

zás, hálafal, harapnivaló és frissítő, valamint sok-sok meglepetés. Bővebb információ: www.facebook.com/pusztafoldvarievangelikus

vonali alkotásokra a becsalógató név, s valóban nagy nézettséggel játszották azokat a filmeket, amelyeknek a plakátjain szerepelt.

Ahogy ilyenkor már lenni szokott, beindult a gépezet, a hibátlan álomvilágot hirdető sztárkultusz. Nagy név, nagy gázs, reklám, ismertség, vagyis még nagyobb név, így még nagyobb gázs. Ilyen egyszerű ez. Tehát – még ha „percekre” is – igazi sztárt faragtak belőle, a sztárság összes kellékével együtt.

Az egyik ezek közül az, hogy az idoloznak nem szabad megöregedniük. Ők mindig szépek, mindig sugárzó, mindig frissek és tűzrólpattantak – noha e látszat fenntartása egyre jobban

az arcán. Mindezek következtében előbb bájos pofiját, később saját arcát, majd mimikai képességeit vesztette el, most pedig puffadt, ijesztően torz, műanyagokkal felpumpált maszk tekint rána képeiről – természetesen spontán és őszinte jókedvvel mosolyogva.

Az olvasó pedig csodálkozik, és kérdést kérdez utáni fogalmat meg. Az esztétikai megítélés természetesen izlés kérdése, de az arcba injekciózott műanyag minősítésén azért talán mégsem kell túl sokat vitatkozni. S érdekes felvetés lehet az is, hogy a művésznő környezetében nincs egy ember, aki szólna, aki megmondaná neki: ezt azért inkább mégsem kellene?

► **Különleges drogmegelőző kisfilm készült a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban. A 10. évfolyamos média-informatika-orientációs osztályban márciusban kezdődtek a film elkészítésének munkálatai. A forgatás június elején fejeződött be, az utómunkákkal június közepére készültek el a fiatalok.**

Az előzmények

Rendhagyó mozgókép-kultúra-órán mutatták be március 3-án a 10. évfolyamos tanulók elképzelésüket a sajtó nyilvánosságának. Elmondták, hogy a gimnáziumban múlt szeptembertől találkoznak rendszeresen a városi rendőrkapitányság két munkatársával, akik közösségi rendészeti szolgálatot teljesítenek. Ennek keretében már segítettek gyermekvédelmi ügyekkel kapcsolatban, illetve a tanulók is fordulhattak hozzájuk, akár magánügyekben is.

Emellett fontos céljuk volt, hogy a fiatalok megszokják az egyenruhás rendőrök jelenlétét, és megtanulják, hogy baj esetén a rendőrséget kell hívni. Ezért kezdtek el együtt dolgozni egy csoporttal ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési témákban. Eközben derült ki, hogy a tizen- és tizenhárom éves korosztály a drogok hétköznapi jelenlétét érzi a legnagyobb veszélynek. A közösségi rendészet tagjai ezért elsősorban arra voltak kíváncsiak, mit gondolnak a fiatalok arról, hogyan lehet hatékony a drogmegelőzés.

A közös munka során *Komporály Benjamin* és *Szekerés Krisztián* kezdeményezte, hogy ne csak beszéljenek, de tegyenek is valamit az ügy érdekében: úgy gondolták, hogy saját elképzelésük alapján, a közösségi rendőrök közreműködésével készítenek egy fiataloknak szóló kisfilmet a drog- és alkoholfogyasztás ellen. A cél az, hogy bemutassák, milyen hatással van a káros szerek fogyasztása egy-egy estén a fiatalok döntéseire. Fontosnak tartják hangsúlyozni: soha nem úgy kezdődik a szórakozás, hogy ebből baj lesz, hanem egy kis jó hangulattal, vagánykodással, felelőtlenséggel. Mégis előfordulhat, hogy nem ér mindenki haza...

Ne így legyen vége(d)!

Kossuth-diákok drogmegelőző kisfilmje

A megvalósulás

A tanulók kezdeményezését egy nyíregyházi szórakozóhely, a Club Hollywood is támogatta, valamint a rendőrök mellett az Országos Mentőszolgálat munkatársai is segítettek a nemes cél elérésében.

A fiatalok elképzelése megvalósult, a teljes filmet bemutatták – *Ne így legyen vége(d)!* cím-

civil felnőttek partnerként kezelték őket. Ez elég volt ahhoz, hogy ne lássanak akadályt maguk előtt, és megtalálják a lehetőséget az ötletük megvalósítására.

Az előkészítés után hat napon át dolgoztak, három éjszakai és három nappali forgatáson vannak túl. Mindez meghatározó emlék lesz számukra középiskolai tanulmányaikból.

mel – a nyilvánosságának. Az alkotást teljes egészében diákok találták ki, ők készítették a színpozsist, a forgatókönyvet, az előzetes befényképezést, ők voltak a színészek, az ő munkájuk volt a forgatás, világítás, hangosítás, vágás, és a klubjelenetek alatt hallható zene is diákokunk, *Radóczy Félix* munkája.

Nagyon komoly feladatot végeztek el az alkotók, hiszen az áprilisi előkészületek után májusban kezdtek forgatni, és június közepére ért véget az utómunka. Izgalmas és emlékezetes napok vannak mögöttük, éjszakai forgatásokkal, komoly színészi munkával. Óriási motiváció volt számukra, hogy az egyenruhások és a

Szemük előtt az a cél lebegett, hogy olyan prevenciót alkossanak, amely a saját közösségüknek, saját korosztályuknak szól, a saját nyelvükön. Fontosnak érezték, hogy bemutassák azokat a helyzeteket, amelyek ismerősek lehetnek egy buliban, és amelyek kikerülhetők, kontrollálhatók. Ilyen az indulás előtti alkohol-, a drogfogyasztás; a lányok magukra hagyása a buliban; helyzetek, amelyekben partidrog kerülhet a fiatalok italába; a kíséret nélküli hazaindulás; az ittas vezetés motorral, autóval; a túlzott alkoholfogyasztás.

A film párhuzamos cselekménye bemutatja: több lehetőségük is van a fiataloknak, hogy jól

érezzék magukat. Bulizni úgy is lehet, hogy mindenki ismeri a maga mértékét, tud nemet mondani a drogokra, tudatosan elkerüli a kétes lehetőségeket. Az olyan apróságok is fontosak, mint hogy akik együtt indulnak, együtt is maradnak, és együtt érnek haza. Egy régi, de fontos szabályt is felelevenítették a filmben: a fiúk hazáig kísérik a lányokat. Apróságnak tűnhet, de sok lány pont ezért nem válik áldozattá.

Arra is figyeltek a fiatalok, hogy bemutassák, melyek azok a helyzetek, amelyek miatt viszont áldozattá válhat valaki. Ennek kiemelésére az egyik szereplő lelke visszatér, és rávezető kérdéseket tesz föl a nézőknek, a saját életükkel és döntéseikkel kapcsolatosan gondolkodásra készítve őket. A filmnek az is fontos üzenete, hogy ha baj van, rendőrt, mentőt kell hívni; sajnos ez sem magától értődő.

A filmkészítők alkotásukat eljuttatják az ország evangélikus általános és középiskoláiba, illetve a rendőrségnek is felajánlják bűnmegelőzési munkájához, valamint saját csatornáikon is terjeszteni fogják; remélik, így komoly eredményt érhetnek majd el a dropprevenció területén.

A diákok szeretnék megmutatni, hogy különösebb anyagi befektetés nélkül is lehet olyan dolgokat létrehozni, amelyek pozitív változást eredményezhetnek egy közösség életében.

Köszönetnyilvánítás

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium ezúton is szeretne köszönetet mondani a rendőrségnek, a Nyíregyházi Rendőrkapitányságnak és a Közösségi Rendészet velünk dolgozó munkatársainak, név szerint *Orbán István* főtörzsrőrmesternek, *Somogyi József* főtörzszászlósnak, *Gilányi István* főtörzsrőrmesternek és *Laskay Csaba* főtörzsrőrmesternek. Köszönjük az Országos Mentőszolgálat támogatását, *Tóth György* állomásvezető mentőtiszt, *Varga Elek* mentőápoló, *Langa János* gépkocsivezető munkáját, *Hajnal Gusztávnak* a helyszín rendelkezésre bocsátását, *Pongó Béla* mentori munkáját és azt, hogy végigvezette a forgatás és a vágás folyamatát.

■ **KECSKEMÉTI ZSUSZANNA igazgatóhelyettes,** Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium
Forrás: Evangelikus.hu

PALACKPOSTA

Vár Gyimesközéplek

„Eljön a nap, amikor felépítik falaidat, azon a napon szélesre tágul a határ” (Mik 7,11)

Kedves ifjú testvéreim!

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház szervezésében idén is sor kerül a *Köz-Ép-Pont erdélyi lutheránus ifjúsági találkozóra*. Sok izgalmas pillanat után elérkeztünk az utolsó „száz” méterhez. Immáron minden készen áll. A találkozás örömeivel várunk titeket július 28. és 31. között Gyimesközéplekben.

Sokrétű, sokszínű programmal készültünk. Minden program célja az Istenhez és egymáshoz közelebb kerülni. Megtapasztalni, hogy az élet Isten kegyelmének a határain belül teljesebbé válik, és így örökkévaló. Őt hívtuk és hívjuk segítségül, hogy vezessen, és magyarázza nekünk akaratát. Tegye világossá előttünk a *határok* értékét, vagy rombolja le az elválasztó falakat.

A rendezvény célja a közösségépítés, -erősítés és ebben a munkában keresztény értékeink, valamint hagyományaink népszerűsítése. Meghívott előadóink a keresztény hit, a nemzetiségi öntudat és a cselekvő szeretet mentén vezetnek végig a találkozóra érkezőket.

Gyimesközéplekben 2015 júliusában az ezeréves zöldhatár közelében találkoznak a földi (földrajzi, politikai, történelmi) és a lelki (hitbeli, erkölcsi, nemzetiségi) határok. Keressük, értelmezzük, tologatjuk, feszegetjük, szűkítjük a határok jelentőségét, pozitív és negatív hozadékait egyaránt.

Mit jelent számodra, számomra a határ? Jelentheti a demarkációs vonalat, az elveszített országrészek tragédiáját, az elválasztó, széthúzó erőt, a távolságtartást, az elzárkózást – de jelentheti a jó érzés, a biztonságos élet, a keresztény erkölcs és a párválasztás biztonságát, a családi élet és a nemzet határait is.

Legyünk együtt Isten szerint okosak, és tanuljunk meg, hogy ő nekünk a legértékesebbet adta, amikor Fiában átlépte a mulandóság határait, hogy ezáltal nekünk az örök életet adja.

Találkozunk a Gyimesekben!

■ **KOSZTA ISTVÁN** *lelkész, a találkozó szervezője*

Program

Július 28., kedd

11.00–15.00: Érkezés, regisztráció
17.00–20.00: Nyitó istentisztelet és ünnepi megnyitó
21.00–22.00: Koncert: *Jakab Péter Izabella* és *Lajtai Norbert*

22.00–23.00: Buli: DJ *Lajtai Norbert*

Július 29., szerda – *Istenről magunknak*

9.00–9.30: Reggeli áhítat
10.00–11.30: Felvezető előadás, kerekasztal-beszélgetés – *Határok: Isten ember – megváltás – Csakó Gábor* Kossuth-díjas író, *dr. Bencze Mihály* tanár és *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök

11.30–12.30: Kézműves-foglalkozás, sport, íjászat

15.00–16.30: Előadás – *Határok: Néphagyományaink és a modern világ* – *Kallós Zoltán* Kossuth-díjas néprajzkutató, népzene gyűjtő és *dr. Pozsony Ferenc* néprajzkutató, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézetének professzora – A gyimesi viseletek felvonulása, bemutatása

19.30–20.00: Esti áhítat

20.00–20.40: Népzenei előadás – *Vaszi Levente* – *Tokos* és *Harmadik zenekar*

20.40–23.00: Táncháztalálkozó – *Határok és hatások a Gyimesekben*

9.00: Kirándulás az ezeréves határhoz

11.30–12.30: Előadás – *A határnál* – *dr. Raffay Ernő* történész, politikus

15.00–16.30: Gyimesi népzene – istenes dalok; lovasíjászbemutató – *Pászka Lehel* lovas íjász és csoportja

16.30: Indulás vissza a szállásra

21.30–23.00: Pop-rock koncert – *Coverock Band* (Sepsiszentgyörgy)

Július 31., péntek

11.00–12.30: Ünnepi istentisztelet
12.30–13.00: Zárás, úti áldás
15.00: Hazautazás

KÖZ-ÉP-PONT

Erdélyi Lutheránus Ifjúsági Találkozó

2015. július 28-31. Gyimesközéplek-Borospataka

„Eljön a nap, amikor felépítik falaidat, azon a napon szélesre tágul a határ”. Mikes 7,11.

„HATÁROK”

2015. július 28. kedd

Érkezés, regisztráció,
Nyitó istentisztelet és ünnepi megnyitó
Koncert: *Jakab Péter Izabella* és *Lajtai Norbert*

2015. július 29. szerda

ISTENRŐL MAGUNKNAK

Reggeli áhítat
Felvezető előadás, kerekasztal-beszélgetés,
Határok: Isten ember megváltás
Csakó Gábor Kossuth-díjas író és
Dr. Adorjáni Dezső Zoltán püspök
Kézműves foglalkozás, sport, íjászat
Előadás: Néphagyományaink és modern világ
Kallós Zoltán Kossuth-díjas erdélyi magyar néprajzkutató, népzene gyűjtő
Dr. Pozsony Ferenc néprajzkutató, BTE néprajzi tanszék professzora
Pánek Kati színésznő
Viseletek felvonulása, bemutatása
Népzenei előadás, Táncháztalálkozó: *Vaszi Levente*,
Tokos és *Harmadik Zenekar*

2015. július 30. csütörtök

HATÁROK ÉS HATÁSOK A GYIMESekben

Kirándulás az Ezer Éves Határhoz
Előadás: *A határnál* – *Dr. Raffay Ernő* történész, politikus
Gyimesi népzene istenes dalok, közös bográcsozás
Íjászat; *Pászka Lehel* lovasíjász, *Kinizsi Zoltán* íjász
Pop Rock koncert: *COVERIX BAND*

2015. július 31. péntek

Ünnepi istentisztelet
Zárás, úti áldás, hazautazás

Támogatók:

Credo Rádió – értéket közvetít

A Jófajta hazaitól az adományozásig

► „Azért jó a Credo Rádió, mert keresztyén és 21. századi?” Ez Halasi Andrásnak, a Credo Rádió egyházi szerkesztőjének tömör és összefoglaló véleménye a rádióról. Mindent elmond a küldetéséről és a tartalomról. Az alábbiakban arról olvashatnak, miből is áll össze ez az érték közvetítés – immáron egy éve, hiszen a Credo Rádió nemsokára ünnepli első születésnapját.

Gregersen-Labossa György, a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség lelkésze mindig is fontosnak tartotta a helyi médiával való együttműködést. Ez a közös munka fokozatosan épült ki az évek során, s eredményeképpen a szombathelyi evangélikus gyülekezet eseményei, hírei egyre többször jelentek meg a különböző csatornákon.

Egy közösségi rádió születésének története

– Eleinte az evangélikus templomról és a gyülekezetről annyit tudtak, hogy zárva van a templomajtó, nem tudták, milyen belülről a templom, ami itt áll az Óperint utca sarkán, viszonylag frekvenciát helyen. Ez részben abból is következett, hogy a kommunizmus alatt elzártan élt a gyülekezet, a rendszerváltás után pedig nem volt elég energia, hogy ezzel foglalkozzanak. Tizenöt-tizenhat éve, amikor idekerültem, fokozatosan kezdtünk megjelenni a helyi sajtóban, a helyi újságokban, a helyi televízióban.

Az első fontos lépés a gyülekezeti újság, a *Nyitott Ajtók* létrehozása volt. Később rájöttünk, hogy sokkal hatékonyabb, ha nem újságot nyomtatunk, hanem a városi televízióban készítünk műsort. Így jött létre a havi huszonöt perces programunk, amellyel a mai napig rendszeresen jelentkezünk, és amelyben az evangélikus gyülekezet eseményei láthatók.

A következő lépés a honlapfejlesztés volt. Így on-line is elérhetővé vált a *Nyitott Ajtók* adása is. Az igazán nagy lépés lehetősége akkor jött el, amikor kiírták a közösségi rádiós pályázatokat. Hozzá kell tenni, hogy Szombathelyen nem működik olyan nem kereskedelmi rádió, amely a helyi közösség dolgaival foglalkozna, ezért arra gondoltunk, hogy egy olyan egyházi adót hozunk létre, amely az evangélikus egyházból kiindulva az egész város értékeit megmutatja. Így jött az ötlet, hogy amikor kisközösségi frekvenciát írtak ki, beadjuk a pályázatot.

Üttörő szerep

– A kisközösségi rádiózás kultúrája Magyarországon a 2000-es évekre elvesztette a jelentőségét – fűzi tovább a történetet Gregersen-Labossa György. – Pedig amikor a rendszerváltással a frekvenciaszabadság is megérkezett, nagyon sok kezdeményezés volt. Itt, Szombathelyen is működött a SzóKöz Rádió a kilencvenes években, lelkes emberek munkájával. De megemlíthetjük a Berzsenyi Rádiót is, amely a főiskolához kötődött.

Ha belehallgatunk az interneten a különböző területeken működő, hazai kisközösségi rádiókba, akkor azt tapasztaljuk, hogy általában egy-egy lelkes ember működteti őket, sok nyűglődéssel, szenvedéssel, mert sajnos ez a munka rengeteg adminisztrációval jár. Tehát az, ami Nyugat-Európában meg az Európai Unió irányelveiben is szerepel, hogy minél több ilyen rádiót hozzanak létre civil szervezetek, faluközösségek, egyházak, iskolák, Magyarországon kétségben van. Vagyis igazán jó példa nem volt, azzal együtt, hogy működ-

nek nagy egyházi rádiók, mint a reformátusoknak főleg Kelet-Magyarországon az Európa Rádió. De olyan példa, amit mi szerettünk volna, nem volt, úgyhogy ilyen értelemben kicsit úttörőnek is mondhatjuk magunkat.

Az első év után

Az elmúlt időszak tapasztalata az, hogy egyre többen hallgatják a Credo Rádiót, és nem csak evangélikusok, és nem csak Szombathelyen!

– Az evangélikus egyház honlapján is elérhető on-line, így más or-

Az oktatás mellett a sport, az egészség, a komolyzene, a színház és a bábszínház is megjelenik témaként, de minden területet felsorolni sem lehet.

Egyházi műsorok

– Az egyházi műsorok esetében közélet-keresésről van szó – foglalja össze rádiós feladatát Halasi András evangélikus lelkész, az egyházi műsorok szerkesztője. – Olyan egyházi műsorstruktúrát igyekszünk a rádió munkatársaival összeállítani, amely nemcsak a gyülekezeti tagoknak szól, hanem missziói céllal a rádió minden hallgatójának. Minden nap van áhítat, reggeli és esti imádság, és hetente megfogalmazzuk a hét krédóját, azaz hitvallását is.

A gyülekezet számára nagy lehetőség, hogy hetente két – egy vasárnap és egy hétközi – istentiszteletet közvetítünk. Egyházi műsoraink palettáján emellett megjelent egyebek kö-

FOTO: MOOR FERENC

szágrészekén is hallgatják, még akkor is, ha erősen helyi jellegű. De az evangélikus egyház országos programjairól is rendszeresen hírt adunk, szorosán együttműködünk a Magyar Evangélikus Rádiómisszióval, és az egyéb, egyházunkhoz köthető médiavállalkozások műsorait is sugározzuk. Hiszem, hogy ez nagyszerű lehetőség arra, hogy megmutassuk magunkat – folytatja Gregersen-Labossa György. – Aki szeretne bizonyos kérdéseket mélyebben elgondolni, az megtalálja, amit keres: város történet, kultúra, zene, programok, egyház, egyháztörténet, civil szervezetek, sportolók, sporttörténet – sokfajta értékről szól a Credo Rádió. Nagyon színvonalas műsort találnak a hallgatóink.

A helyi evangélikus intézményeinken keresztül, a gyülekezet minden napjaiban folyamatosan szűrjük a hallgatottságot. Nagyon jók a visszajelzések, egyre többen ismerik a rádiót, annak ellenére, hogy nem volt sok pénzünk a reklámra. Már megjelenünk külső helyszínen: például egy Fő téri kosárlabda-fesztiválon és a Savaria történelmi karnevalon is találkozhatnak velünk a szombathelyiek.

A műsorstruktúra 8-tól 20-ig

– Nagyon színes és változatos a műsorstruktúra – hangsúlyozza *Perlaki Nóra*, a Credo Rádió főszerkesztője. – Fontos pillér a napindítás. A *Napi útravaló* egy gyakorlott rádiós, *Jagódi Zsuzsa* műsorvezetésével hallható, a nap témájával és a témához hívt vendéggel. *Katona Attila* történész, tanár készít és vezet műsort az egyetemről és történelmi témában is.

célja a nem országos lefedettségű vagy vételkörzetű – helyi vagy kisközösségi – rádiókban és televíziókban induló vagy már futó műsorok támogatása, amelyek a magyar könnyűzenével foglalkoznak.

Ilyen műsor a 2015 januárjától a Credo Rádióban elindított *Jófajta hazai*. A műsor hitvallása megegyezik a pályázati célokkal, így fontos szerepet kap a tehetségkutató, a friss kortárs könnyűzene, illetve a helyi könnyűzenei utánpótlás bemutatása. A műsor hetente csütörtökönként jelentkezik.

munka erejében pedig nagyon hiszek. Gyümölcsöző ugyanazért a célért egyforma lelkesedéssel dolgozni!

A madárhangtól a dzsesszen át az adományozásig

Fontos és lelkes építőköve a csapatnak *Bánó Zoltán*, aki majdhogynem véletlenül lett rádiós – Credo rádiós. Kedvenc témáit hangolja közérdekűre: övé a *Túra és természet* műsor, amelyben Vas megyei természetvédelmi szervezeteket, természetbarát-egyesületeket vagy éppen túraútvonalakat mutat be. A *Madárles* rovatban Magyarország madarainak hangjával ismerteti meg a hallgatókat. Zoltáné a *Közel a természethez* című állatbarát műsor is.

– Igyekszünk rávilágítani arra, hogy az állatok máshogyan gondolkodnak és éreznek, mint mi, és szeretnénk arra ösztönözni a gazdákat, hogy próbáljanak meg kedvenceik szemszögéből közelíteni az állattartás összes kérdéséhez – mondta a rendhagyó műsorról a szerkesztő-műsorvezető.

Bánó Zoli felel a rádióban a dzsesszért is – történelmi műsora a dzsessz gyökereitől a mai zenéig igyekszik minden stílust átölelni.

– A legjobb, legszívemengetőbb visszajelzést nem a saját műsorommal kapcsolatban kaptam, de azért én is hozzájárultam a dologhoz – mondta a szerkesztő. – Nemrég nyílt meg Szombathelyen az Adomány Pont közösségi bolt, és néhány interjúban mi is beszámoltunk a kezdeményezésről, *Lakner-Bognár András* beszélgetett az illetékesekkel. Nem sokkal később összefutottam *Takács Dániellel*, az Adomány Pont alapítójával, aki boldogan mesélte: több adományozó is arról számolt be, hogy a Credo Rádióban hallottak a lehetőségeiről, ezért keresték fel a boltot. Ennek igazán megörültem, úgy érzem, tényleg hasznos, amit a rádióban csinálunk, és tényleg tudunk értéket közvetíteni, ahogy a mottónk is szól.

Értéket közvetít – mindenkinek

Néhány vélemény a Credo Rádióról: – Gyülekezeti tagként jó a rádiót hallgatni, egyebek között azért, mert mindig aktuális. Nemcsak a város életéről, hanem a gyülekezet és az evangélikus egyház mindennapjairól is sok mindent megtudhatok.

***

– Jó hallani az áhitatokat, a keresztyén zenét, jó, hogy végre van egy ilyen rádió a városban. Külön örülök annak, hogy ezen a csatornán keresztül is informálódhatunk az evangélikusság eseményeiről, az istentiszteletek időpontjairól és a fontos gyülekezeti alkalmakról.

***

– Miért jó a Credo Rádió? Mert minden korosztályhoz szól, mert komoly és vidám, mert sok ember munkájából valami egészen csodásan működő áll össze. Mert érdekes és szokatlan műsorok is megszólalnak benne, és legvégül ami a legfontosabb: mert Krisztus evangéliumát hirdeti a 21. század emberének.

Összeállította: BAKOS ÁGNES

zött a *Kerékpártúra egyháztörténelmi utakon*, a *Lélekhangoló* és az *Egy csepp emberség* mint „külsős anyagok”, illetve saját műsorként a *Johanna magazin* és a *Templomról templomra* című műsor is, amely fejezeteket mutat be a Vasi Evangélikus Egyházmegye gyülekezeteinek történetéből.

Jófajta hazai

Prieger Szabolcs, az Agora Szombathelyi Kulturális Központ igazgatóhelyettese a felelős a Nemzeti Kulturális Alap *Cseh Tamás programjának* műsoráért a Credo Rádióban. A program célja, hogy támogassa a könnyűzenei utánpótlást, és elősegítse a színvonalas produkciók fellépési lehetőségeit, hazai népszerűsítését. Ezen belül a médiatámogatási alprogram

On-line megjelenés

Egyre nagyobb hangsúlyt kap az on-line megjelenés – ez azért fontos, hogy ne csak a vételkörzetben legyen elérhető a Credo Rádió.

– A Credo Rádióval mint tartalomfeltöltő ügködöm – mondja *Horváth Niki* blogger. – Hálás feladat, hiszen a honlapot öltöztethetem nap mint nap friss, értékes, hasznos, helyi információkkal. A hírportálok általában a gyorsaságukkal érnek fel a csúcsra. Mi a minőséget próbáljuk szem előtt tartani, s hogy a szombathelyi embereket minél szélesebb körben tudjuk tájékoztatni – sorolja feladatait Niki, a *Vakvagány* blog szerzője. – Szeretem a munkámat, hiszen folyamatos kommunikációt igényel a szerkesztőségben belül, a csapat-

Mi is az a közösségi rádió?

A magyar médiarendszeren belül a harmadik típusú vagy más néven a szabad rádiók egy speciális fajtájaként tartják számon a kisközösségi rádiókat. Az elnevezés olyan típusú rádiót jelent, mely egy adott közösséghez szól, és vételkörzetét tekintve nem nagy. A hazai médiaszabályozás hivatalos álláspontja szerint a kisközösségi rádiózás célja, hogy lehetővé tegye olyan rádió működését a kistélepléseken és kisebb közösségekben, amelyekben nem lehetséges egy helyi rádió gazdaságos működtetése, de a helyi közösség igényelné egy neki szóló rádióadó létét, valamint hogy lehetőséget nyújtson azon intézményeknek, amelyek a rádiózással egy speciális hallgatói kör igényeit elégítenék ki.

A kisközösségi rádiók az 1996. évi I. törvény alapján közműsor-szolgáltatói vagy nem nyereségérdekelt státusúak lehetnek. A kisközösségi rádiók kicsi vagy regionális vételkörzetben sugároznak, jórészt önkéntes munkatársak dolgoznak a helyi hallgatóságoknak, és mindezt nem nyereségérdekelt alapon. A működéshez szükséges anyagi feltételeket jórészt pályázati forrásokból szerzik.

A kisközösségi rádiók alapítói és működtetői szorosan kapcsolódnak a civil társadalomhoz. Az anyagi források folyamatos biztosítása általában a legnagyobb kihívás elé állítja a kisközösségi rádiókat.

HIRDETÉSEK

Teológiai továbbképzés pedagógusoknak

Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE) 2015 szeptemberétől ismét pedagógus-továbbképzés indul. A képzés célja azoknak a teológiai alapismereteknek az elsajátítása, amelyekre egyházi intézményekben dolgozó, felsőfokú teológiai végzettséggel nem rendelkező pedagógusoknak szükségük lehet.

A továbbképzés összórászáma 120 óra. A képzés négy féléven át tart, havonta egy szombati napon.

Helyszín: EHE, oktatási épület (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.).

A képzés díja: 60 000 Ft/félév. A képzést a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatja.

Jelentkezési határidő: 2015. augusztus 31.

Jelentkezési lap letölthető az egyetem honlapjának (teol.lutheran.hu) ETN menüpontjából (Oktatás/Irattár/Pedagógus-továbbképzés).

További információ *Sági Andreától* kérhető (tel.: 1/469-1050, e-mail: andrea.sagi@lutheran.hu).

Nyári istentisztelet Bagolyirtáson

A mátrai Názáret-templomban (3235 Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7-9.) június, július és augusztus hónapban minden vasárnap 11.30-kor istentisztelet várja a turistákat és a környéken lakókat.

Istentiszteleti rend • 2015. július 26.

Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Mt 7,15–21(22–23); Róm 8,12–17. Textus: Ézs 2,1–5. Énekek: 442, 238.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. 10. Gazsóné Verasztó Teodóra; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 12. Gazsóné Verasztó Teodóra; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Vári Krisztina; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Domokos Jenő; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gáncs Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.); de. 11. (úrv.) Aradi András Péter; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. Bedecs Réka; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Rezessy Miklós; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) dr. Orosz Gábor Viktor; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. dr. Orosz Gábor Viktor; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Bátovszky Gábor; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Bátovszky Gábor; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. ifj. Zászkaliczky Pál; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. ifj. Zászkaliczky Pál; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Brian Gegel; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Brian Gegel; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. Balicza Iván; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.).

Istentisztelet a Balatonnál

Alsódörgicse, Fő u. 43. de. 11; **Badacsonytomaj, Római út 3.** de. 9; **Balatonakali, Templom tér** du. 2; **Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25.** du. 4; **Balatonboglár, Hétház u. 17.** de. 11; **Balatonfenyves, Bem u. 9. (református imaház)** du. 6; **Balatonföldvár, Bajor Gizi Közösségi Ház, Kőröshegyi út 1.** du. 2; **Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15.** de. 9; **Balatonszárszó, Széchenyi u.** de. fél 9; **Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia-központ, Jókai u. 41.** de. 9; **Balatonszemes, Fő u. 1.** de. fél 10; **Balatonvilágos, Club Aliga üdülőközpont, Aligai út 1. (református templom)** du. 6; **Hévíz, Helikon u. 6.** du. fél 5; **Kapolcs, Kossuth u. 26.** du. fél 4; **Keszthely, Deák F. u. 18.** de. fél 11; **Kötécse, Templom u. 7.** de. 10; **Kővágóörs, Arany J. tér 2.** de. fél 12; **Mencshely, Kossuth L. u.** de. 11; **Nagyvázsony, Temető u.** du. 2; **Révfülpö, Villa Filip tér 2.** de. 10; **Siófok, Oulu park** de. 10; **Szentantalfa, Fő u.** de. 3/4 10; **Taliándörög, Petőfi u. 1.** du. 2; **Tapolca, Darányi u. 1.** de. fél 9; **Veszprém, Kossuth u. 4.** de. 10; **Zánka, Rákóczi u.** de. fél 9.

Összeállította: Balla Mária

Megkésett emlékezés Sággy Jenőre

► **Lelkiismeretem nem nyugszik. A múlt évben megemlékeztünk azokról a lelkész testvéreinkről, akik száz évvel ezelőtt, 1914-ben születtek. Sággy Jenő ebből a sorból kimaradt. És most nem csak azért írom lelkiismeretem diktálására ezeket a sorokat, mert nemrégben a *Lyukasóra* című lap főszerkesztője, Sággy Ildikó – Sággy Jenő leánya – megajándékozott a színvonalas periodika néhány számával: Sággy Jenő testvérünkről érdemes és méltó megemlékezni.**

Édesapja Lébényben evangélikus tanító volt. 1921-ben meghalt, Jenő hétévesen lett félárva. Keserves évtizedek következtek a család számára.

Sággy Jenőt Isten a lelkészi pályára hívta el. Teológiai tanulmányai befejezése után Balatonszárszón lett lelkész, ahol munkakapcsolatba került a népi írók mozgalmával. Maga is vonzalmat érzett az írói hivatás iránt.

A második világháború után Harkára került, majd a harkai németek kitelepítése után, amikor a gyülekezet lélekszáma félelmetesen megszökkent, 1951-ben családjával Ene-sére költöztek, a bezi–enesei evangélikus gyülekezet gondozására. Feladatát komolyan vevő lelkipásztorként kiemelten foglalkozott az ifjúsággal. Lelkészi munkája mellett több színművet és novellát is írt.

Egy régebbi emlékezésben olvastam, hogy a titkosrendőrség rendszeresen zaklatta. Rá akarták venni, hogy legyen besúgó, és ne foglalkozzon az ifjúsággal. Ő azonban nem volt hajlandó egyikre sem. 1954-ben Lébényből többen arra biztatták, hogy pályázzon a gyülekezetbe, de ő nem jelentkezett. Így érkezett el 1956 októbere, amikor a felindult beziek a téeszelnök házához vonultak. Amikor ezt Sággy Jenő meghallotta, odasietett, és lecsillapította a feldühödött embereket. Ezt mondta nekik: „Értsék meg, egyik bűnös ember nem ítélkezhet a másik felett, mert akkor sohasem lesz béke!”

1957-ben koholt vádak alapján mégis három év börtönre ítélték, amelyből másfél évet le is töltött,

előbb a kistarcsai munkatáborban, majd a márianosztrai börtönben. Szabadulása után nyugdíjba vonulásáig Mórachidán szolgált.

A rendszerváltás után 1956-os Emlékéremmel tüntették ki a forradalomban tanúsított higgadt viselkedéséért. Budapesten a Farkasréti temetőben temették el. A Terror Háza Múzeumban külön tárló emlékeztet az '56-os elítélt evangélikus lelkészre.

Sággy Jenőnek sok írását idézhetnénk. Nem hiszem, hogy fel lehetne sorolni őket egy rövid emlékezésben. De álljon itt néhány sora, amikor heletlapunkban – megkésve! – egyik író lelkészünkre emlékeztünk. Így szól *Mórachida–Árpás lutheri egyháza* című versének első és utolsó versszaka: „Mórachida–Árpás lutheri egyháza / Nem tegnap támadott, tanú: / négy évszázad. / Már tíz esztendőre a mohácsi vész után / Tiszán szólt az ige itt a Rába partján. // Isten népe vagyunk, maradjunk meg annak, / Hatalmas keze ad minékünk oltalmat. / Óréa tekintve szilárd hitel zengjük / Ősi dalunk: »Erős vár a mi Istenünk!«”

■ KEVEHÁZI LÁSZLÓ

A zsoltárok kincsesládikájában kutakodtak a liturgiai konferencián

A zsoltárok éneklése nemcsak a keresztény egyházakat kapcsolja össze, de hidat képez a zsidó hittestvérek felé is. *Luther* a zsoltárok könyvét „Schatzkästleinnak”, „kincsesládikának” nevezte, a zsoltárok tartalmának hallatlan gazdagságára utalva. E kincsek köré szervezte a Bajor Evangélikus Egyház ideai liturgiai konferenciáját Heilsbronnban, amelyre nemcsak saját egyházuk képviselőit, de a testvéregyházak – cseh, szlovák, lengyel, észt, magyar – küldötteit is hívták közös gondolkodásra, éneklésre, imádságra.

Két új kiadvány bemutatására és gyakorlati kipróbálására került sor július 10–12. között. A *Kantional* énekkarok számára készült, segítve a gyülekezetekben a liturgikus tételek éneklését, tradicionális dallamok mellett új kompozíciókat is felvonultatva. A második kiadvány egy füzetbe foglalja a reggeli és az esti imaóra tételeit. Beosztását tekintve bal oldalon mindig a tradicionális tételek állnak, míg jobb oldalon új kompozíciók, „ifjúsági” énekek.

A liturgiai konferencia péntek délután *Dorothea Krauß* (Schwanberg) előadásával kezdődött *Zsoltáréneklés*

az istentiszteleten címmel, melyet a *Kantional* bemutatása követett. Este „zarandoklatra” invitáltak a lelkészek a heilsbronnai ciszterci kolostor körül, illetve közös zsoltárolvasásra a templomban. Szombaton három csoportra osztva foglalkoztak a résztvevők valáspedagógiai kérdésekkel, a *Kantional*, illetve a reggeli-esti imaórafüzet egyes tételeinek gyakorlásával.

A konferencia vasárnap délelőtt a teljes liturgikus forma szerint tartott istentisztelettel zárult.

■ KINCZLER ZSUZSANNA
Forrás: Evangélikus.hu

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

Olvassa
az **Evangélikus Élet**
digitális változatát!

WWW.DIGITALSTAND.HU

„Úgy hagyd, ahogyan találni szeretnéd!”

Az ECEN-ről – a honlapszerkesztő szemszögéből

Boldogult gyermekkorom egyik legkedvesebb élménye az iskolai papírgyűjtés volt. Túl azon, hogy aznap nem kellett felelnünk, fantasztikus közösségi élményt adtak ezek az alkalmak. Egy alsó tagozatos legfőbb motivációja természetesen az, hogy leelőzze a 3. c osztályt a papírmennyiségben. A gyűjtött kilogrammok pedig – forinttá konvertálva – az osztálypénzt gyarapították, amelyből futotta egy budapesti osztálykirándulásra is.

Valahova ide vezethető vissza a zöld gondolkodás iránti lelkesedésem – igaz, akkor még más motivált. Akkor az édesanyám magyarázta el, hogy mi értelme a papírgyűjtésnek. A felesleges könyvekből új, hasznos könyvek lesznek. Ez nagyon tetszett. A természetre és a közvetlen környezetünkre is igaz a vonatok mosdójában olvasható közismert felirat: „Úgy hagyd, ahogyan találni szeretnéd.” Úgy hagyom a környezetemet, ahogyan találni szeretném – reményem szerint kicsit nagyobb hatáskörrel, mint a vonat mosdóit az utazóközönség.

Ahogy nagyobb lettem, egyre inkább természetessé vált a gyermekkoromban még ismeretlen szelektív hulladékgyűjtés. Teológuskoromban ennek teljesen más dimenziói, új alapjai is feltártak. Tanulmányaim során megismerkedtem a felelősség etikai fogalmával és a teremtésteol-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

giával. Ha a jövődöbeli lelkész összeönti ezt a kettőt: csupa „zöltség” lesz. Ennek köszönhetem azt, hogy – kiváltképpen Bérés Tamás professzor ökoexkurzusai nyomán – teológusként már meg tudom magyarázni, miért vált ki belőlem kósza szorongást, amikor együtt dobom ki a krumplici héját, a PET-palackot és a kólásüveget.

Ez az érzés csak fokozódik, ha az ember teljesen átáll a szelektív hulladékgyűjtésre, és mindent megtesz azért, hogy minél kisebb lábnyomot hagyjon maga után. Hozzá tartozik a „zöltséghez” az is, hogy – a keresztény hithez hasonlóan és abból fakadóan – másokat is erre indítsunk. Erre nyílt nagyszerű lehetőség, amikor Kodácsy-Simon Eszter, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa révén a brüsszeli székhelyű ECEN-hez (European Christian Environmental Network – Európai Keresztény Környezetvédelmi Háló-

zat) kerültem mint webszerkesztő. A honlap szerkesztőjeként a teremtett világért való felelősségvállalás népszerűsítése a célom. A világhálón keresztül sokakat tehetünk/tehetek „tanítványokká” és egy „zöld” hálózat részeivé.

Az ECEN honlapjának szerkesztése közben természetesen rengeteg hírrel találkozom, azonban a közönséghez való tartozásomat mégsem csupán ez az egyre bővülő ismeretanyag teszi értékké, hanem a tagokkal való közvetlen kapcsolat. A szervezet neve olyan hálózatot jelöl, amely a természet- és teremtésvédelemért felelősséget vállalni kész keresztény emberek európai méretű összefogása által jött létre.

A hálózat voltaképpen azon alapozik, hogy mindannyiunknak ugyanaz az alapelve: küldetésünk van az Isten által teremtett világban. Röviden tehát az a küldetésünk, hogy az utánunk következőknek is lehessen egyáltalán küldetésük. A hálózat működésének alapvető feltétele a kommunikáció, hogy a hírek, programok eljussanak a hálózat összes pontjára, szerte Európába. Ennek az egyik felülete az ECEN honlapja, amelynek szerkesztése és frissítése az én feladatom. Így ebben a minőségemben is hasznos böngészést kívánok a www.ecen.org honlapon.

■ HAJDUCH-SZMOLA PATRIK

Úrszonda a Plútó törpebolygónál

Bár a Pioneer-10 révén már a Naprendszerrel elhagyta ember alkotta űreszköz, a (korábban) a legkülső bolygóként számon tartott Plútó eddig kimaradt az űrszondás vizsgálatokból.

2006-ban a Plútót „leminősítették”, azaz kivették a bolygók közül. Mégsem lehet teljesen elégedetlen az égitestet a planéták közt látni akaró (nem kevés) asztronómus. A Plútó ugyanis tagja lett a törpebolygók – ekkor létrehozott – osztályának, mely lényegében a nagy- és kisbolygók közötti átmenetet képviseli. Jelenleg öt égitestet sorolnak ebbe a kategóriába: a Plútónál csak az Eris becsülték nagyobb méretűnek, egészen mostanáig...

A Plútó megismerésére indított, New Horizons elnevezésű bolygószonda 2006. január 19-én startolt az Egyesült Államok területéről, Floridából. Működésének első esztendeje műszereinek beállításával és kalibrálásával, valamint apróbb pályamódosításokkal telt. A Jupitert, a Naprendszer óriását 2007 februárjában közelítette meg. Az ez után következő, többéves és igen hosszú utat a bolygóközi térben hibernált állapotban tette meg, műszereit és pályáját mindössze évente egyszer

(Csipkerózsika-álmából rövid időre felébresztve) ellenőrizték a földi irányítóközpontból.

A New Horizons a Plútóhoz viszonyított legnagyobb közelséget július 14-én érte el, úti célja mellett – kozmikus értelemben – hajszálnyira, tizenkétezer kilométeres távolságban elhaladva. Lélegzetelállító felvételeket sugárzott magáról a Plútóról és holdjairól (az adatátvitel a nagy távolság miatt több órát vett igénybe). A szonda mérései szerint a törpebolygó át-

mérője mégiscsak nagyobb, mint eddig „listavezető” társáé, az Erisé.

Az űrszonda az elkövetkező esztendőben az úgynevezett Kuiper-öv negyven–kilencven kilométer átmérőjű égitestei közül keres fel egy vagy akár két további kisbolygót.

Reméljük, a New Horizons az űrkutatásban és a csillagászatban további távlatokat nyit, hozzájárulva a Naprendszer külső régióinak alaposabb megismeréséhez.

■ REZSABEK NÁNDOR

EVÉL & LEVÉL

„Mindig van okunk hálát adni”

Mindig örömmel olvasgatom Fenyvesi Félix Lajos értékes írásait, jegyzeteit. Csak az öregségről írt pár sora szomorított el: „...az idős ember csak rosszra számíthat.” (Napló, 2015; EvÉlet, június 7., 9. o.)

Én nyolcvanhárom évesen is azt tapasztalom, hogy sokkal többet adok hálát Istennek, mint fiatalabb koromban. Mikor varrok, hálát adok azért, hogy még be tudom fűzni a tűbe a cérnát. Hálát adok, amikor befejezem a fűnyírást a kertben, s hogy kertés társasházban élhetem nyugdíjas napjaimat, nem a Dob utca sötét lakásainak egyikében, melynek környékén dolgoztam harminchat évig. Hálát adok, hogy bár elestem az utcán, de nem tört csontom, s a szemüvegem sem. S hogy még ilyen öregeknél is ilyen gyorsan regenerálódik a fájós kezem, amit megütöttem.

Ha zsúfolt autóbusszra szállok, rögtön feláll egy-egy fiatal ember, hogy átadja az ülőhelyét, s én hálás mosollyal megköszönöm.

A Széchenyi fürdőben olvasható nagy betűkkel ez a mondat: „Két ember között a legrövidebb út egy mosoly.” Sohasem felejttem el Próhlléné Évikének (országos felügyelőnk nagymamájának) a dallamos „Halló!”-jét a telefonban. Mindig megjelent előttem kilencvenévesen is kedves, mosolygós arca.

Bármennyire öregek vagyunk is, mindig van okunk hálát adni, csak éljünk a lehetőséggel.

DOBÓ JÓZSEFNÉ (Budahegyvidék)

Régi nyaralás reneszánsza

Ó, a Velence régi nyaralás – dűldögéltem magamban egy forró júliusi délutánon Bereményi Géza, Cseh Tamás és Másik János A hatvanas évek című, nagy sikerű dalának valamelyest módosított, a helyhez és a helyzethez alkalmazott szövegét. Mondanom sem kellene: éppen a Velencei-tó egyik legretrobb strandján, ahol ma is filléres tétel a belépti díj, s ahol a part tereptárgyai mind-mind távoli gyerek- és kamaszkoromat idézik. Pontosabban: a mi generációnkét, az ötvenes években tömegesen világra jötték. És figyelem: a mikroszkopikus méretű jegyárban még egy sör/üdítő kedvezménykupon is benne foglaltatik!

Ebben a reklámtörvény miatt meg nem nevezhető kis vízi paradicsomban néhány évvel ezelőtt még hattyút formázó ós-vízibiciklik erősítették az időutazás-hangulatot. Ma már, sokunk szomorúságára, érdektelenebb delfin- és kisautó-szerkentyűk vették át a helyüket. Ősdi ezek is, de nem ébresztik fel a parton nézelődőkben azt a Lohengrin-élményt, mint elődeik.

Már nem várjuk, hogy a hattyú vontatta sajkán megérkezzék a lovak, a Montsalvat hegyén őrzött szent kehely, a Grál öre mátkájához, Brabanti Elzához. És láss csodát: épp ezen az egyetlen velencei veszteségen búsulok, amikor – bár lovak nélkül – méltóságos és nyílegyenes vonalban befutott a strandocska vizére nem is egy, de hat igazi hattyú: egy gyönyörű anyamadár s a rútiskacsá-állapotot éppen elhagyó, kikupálódni kezdő öt fiókája.

Mondanom sem kell: leírhatatlan öröm és hála lett úrrá gyermekem

nagymamái szívemen. Tudom, hogy a Velencei-tavon nem ritkák az ilyen anderseni madárvonulások, mégis úgy éreztem: maga a minden vízpartok és a világmindenség Ura küldte őket, vigaszul mindazoknak, akik velem együtt nosztalgiával emlegetik a régi hattyúcsónakokat. A kedves családi madárparádé a továbbiakban annyira felvidított, hogy eszembe jutott a korábban már idézett dal, e könnyedségében is drámai korfestő ballada egy másik, nagyon fontos sora is: „Bár nem volt vitorlás hajónk...”

Valóban, alig akadt tavainkon akkoriban egy-egy vitorlás, flottákat, reggattákat legfeljebb filmben láttunk. De minden szorongás és szorongatottság ellenére boldogok voltunk, s ennek nem a fiatalságunk volt az egyetlen forrása. Hanem ráadásul az is, hogy meg tudtuk becsülni a nem pénzben vett örömök évadát: a kimustrált autógumi-belsőből készült, bőrünket szépen felkarcoló, bumfordi úszógumit, a „pet-rofóron” vagy rözsetűzőn főtt esti paprikás krumplicit, egyszerűen akkori nyaralásunk minden elemét.

Aki nemzedékünkől olykor egy kicsit elárvultnak, hontalannak, gyökértelesen érzi magát ezeken a hiúság vásárára is beillő, vitorlasuhogató huszonegyedik századi nyaralón, annak teljes szívvel ajánlom a kisszámú „régimódi” strand felkutatását, ahol a magunkfajta kispénzüek, de nem éppen kevés évet számlálók is embernek érezhetik magukat. És nem a nyaralás páriáinak, hanem Isten teljes értékű teremtményeinek.

■ PETRÓCZI ÉVA

HIRDETÉS

Szeptember 11–13., Balatonföldvár

Meghívó protestáns médiaműhelyre

Téma: A médiaoktatás – protestáns szemmel

Idén is aktív médiamunkásokat, továbbá a média belső, szakmai kérdései iránt érdeklődőket vár őszi konferenciájára a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). A szeptember 11–13. között tartandó médiaműhely ezúttal az újságíróképzés, a médiaoktatás mai helyzetét veszi górcső alá, a tárgyban illetékes tanár kollégák részvételével. A balatonföldvári konferencia vendégeire – hagyományainkhoz híven – nem csupán előadóként, hanem beszélgetőtársként is számít közösségünk.

A részletes program a Prúsz honlapján lesz olvasható.

A protestáns médiaműhely helyszíne: Bethesda Baptista Üdülő és Konferencia-központ, Balatonföldvár, Spúr István u. 21.

Időpontja: 2015. szeptember 11–13.

Részvételi díj (péntek vacsorától vasárnap ebédig): 9500 Ft, Prúsztagoknak: 7500 Ft.

Jelentkezni (a férőhelyek függvényében) szeptember 1-jéig a prusz@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-9657-es mobilszámon lehet.

www.prusz.hu

HIRDETÉSEK

Álláshirdetés

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem mérlegképes könyvelőt keres. Feltétel: mérlegképes könyvelői végzettség, a *Libra* könyvelési rendszer ismerete. Előny: egyházi kötődés, az angol nyelv ismerete, MS Excel ismerete. Személyiség: önálló munkavégzésre alkalmas, precíz, jó munkabírású. Munkaidő: napi 4 óra. Bér, juttatások: meg egyezés szerint. Jelentkezési határidő: augusztus 12. Munkakezdés: szeptember 1. A bizonyítványokkal ellátott önéletrajzot a teologia@lutheran.hu e-mail címre várjuk.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

GYÁSZJELENTÉS

„Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, és utóljára az én porom felett megáll.” (Jób 19,25; Károli-ford.)

Mély fájdalommal, de a feltámadás reményével tudatjuk, hogy Mózes Miklós, a Kajárpéci Evangélikus Egyházközség évtizedeken át hűségesen szolgáló korábbi felügyelője életének 81. évében hazatért teremtő Urához. Temetése 2015. július 21-én 17 órakor volt a kispécsi temetőben.

A Kajárpéci Evangélikus Egyházközség presbitériuma

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 26.)

Az iránta való bizalmunk pedig azt jelenti, hogy ha bármit kérünk az ő akaratára szerint, meghallgat minket. 1Jn 5,14 (Zsolt 62,9; Mt 5,13–16; Ef 5,8b–14; Zsolt 119,17–24) A meghallgatott imádság az egyik legnagyobb erőforrása a keresztyén embernek, de nem természetesen, hanem csak akkor, ha hitének. „...bármit kérünk az ő akaratára szerint, meghallgat minket” – mondja János. „...amit csak kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek” – mondja Jézus. Az imádságban teret adunk Istennek, hogy megérinthessen. S ebben a közelségben valami meglevenedik bennünk. A meghallgatott imádság nem egyszerűen egy imakérés teljesülése – bár ez is benne van –, hanem az Istenrel való szoros kapcsolat s az akaratába való belesimulás nyomában megszülető bizalom ajándéka.

Hétfő (július 27.)

Tégy csodát híveiddel, mert te megszabadítod azokat, akik jobboldhoz menekülnek. Zsolt 17,7 (1Jn 3,16a; Jak 2,14–26; Mt 8,5–13) Jákób egykor azért menekült, mert félt Ézsau bosszújától, Dávid azért, mert félt Saul haragjától. Illés azért menekült el a Karmel-hegyi istenítélet után, mert féltette az életét, és elege lett mindenből. A menekülés többnyire a kétségbeesésből születik. Időnként azonban ez a kétségbeesés annyira elhomályosítja a tekintetünket, hogy rossz irányba menekülünk, és nehezebb helyzetbe kerülünk, mint amilyenben voltunk. Számptalan élet tragédiája mutatja ezt. Jákób, Dávid, Illés és a többiek életútja rámutat arra, hogy csak akkor élhető át a szorongatásból az igazi szabadulás, ha az ember a menekülés útján találkozik Istenel. Menekülés, találkozás, csoda – így formálódunk olyanná, amilyennek Isten elgondolt minket.

Kedd (július 28.)

Magasztalunk, ó, Isten, magasztalunk téged, mert közel van neved azokhoz, akik hirdetik csodáidat. Zsolt 75,2 (Kol 1,12; 2Kor 6,11–18/7,1; Mt 8,14–17) Egy legenda szerint négy bölcs addig imádkozott, amíg elérte, amit kívánt: a mennyországba léphettek az üdvözültek közé. Egy teljes napot tölthettek ott. Az első bölcs nem bírta el az élményt, és belehalt. A második elméjében megzavarodott. A harmadik az élményt magába zárta, őrizte élete végéig. Csak a negyedik bölcs távozott egészségesen és épen, mert a látottakat arra használta fel, hogy azon, aki hozzá fordult, segítsen. A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Isten úgy munkálkodik bennünk és általunk, hogy mi közben továbbadjuk azt, amit tőle kaptunk, mi magunk is növekszünk.

Szerda (július 29.)

Jézus megkérdezte tanítványaitól: „Hát ti kinek mondotok engem?” Mt 16,15 (Jer 10,6; Jak 3,13–18; Mt 8,18–22) Jézus kérdése Cézarea Filippinél segítőkérdecs. Nem kevesebbre, mint arra hívja tanítványait, hogy mondják ki, fogalmazzák meg, hogy miért követik őt. A segítő kérdések azért nagyon fontosak, mert nem válaszokat adnak, hanem segítenek a válaszok megtalálásában. Elvezetnek arra, hogy meglássuk, mi az, ami lényeges, ami elsőrendű kell, hogy legyen, és ehhez ragaszkodjunk, meggyőződéssel tudjuk vallani. „Kinek mondotok engem?” – kérdez ma Jézus. Olyan fontos kérdés ez, amelyen áll vagy bukik az egész életünk.

Csütörtök (július 30.)

Én veled leszek – így szól az Úr –, és megszabadítalak. Jer 30,11a (Fil 1,6; Lk 11,33–36/37–41a; Mt 8,23–27) Jeremiás prófétán keresztül Isten vigasztaló, bátorító szava hangzik a nyomorúságban és fogságban vergődő nép felé. Ez a bátorító szó, amely annyiszor megjelenik a prófétai iratokban, segíthet minket abban, hogy megértsük: Isten nem engedne válságba jutni minket, ha nem lennének azzal pozitív szándékai, még ha mi nem mindig értjük is. A válságban, a szorongatásban, a nyomorúságban, a fogságban is ő működik, ezért merjünk belekapaszkodni az ígéretbe: veled leszek, és megszabadítalak.

Péntek (július 31.)

Az imádkozásban és a hálaadásban legyenek kitartóak és éberek! Kol 4,2 (Zsolt 25,5; Jn 18,19–24; Mt 8,28–34) A hálaadás kiemelten jellemző a kolosséi levélre. A hálaadás a kitartó imádság kísérője. Egyik a másikat táplálja. Kitaratás, éberség, állhatatosság Pál gondolkodásában szorosan összefügg. A felszólítás nem teljesítménykényszerre, hanem egyfajta készenléti állapotra hív. A jótékony feszültség kísérője a keresztyén hitnek. Kitaratás, éberség, állhatatosság abból születik, hogy Isten erőterében éljük életünket. Így tekintünk a nehézségekre, a megoldásra váró feladatokra és életünk kríziseire egyaránt.

Szombat (augusztus 1.)

Mindenható Úr Isten, igazak és igazságosak a te ítéleteid. Jel 16,7 (Zsolt 75,8; Fil 2,12–18; Mt 9,1–8) Hit nélkül félelmetes ez a mondat. Egy szép régi énekünk reményességgel telve így fogalmaz: „...a hit Krisztusra tekint, / Ki örök érdeme szerint / Közbenjáró lett értünk.” (EÉ 320,1) Ha magunkra nézünk, akkor Isten felettünk kimondott ítéletét jogosnak kell mondanunk. Ha Krisztusra tekintünk, akkor így kiálthatunk: Uram, irgalmazz nekem, bűnösnek!

■ BARANYAYNÉ ROHN ERZSÉBET

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 26-ától augusztus 2-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
06.20 / Duna Tv <i>Így szól az Úr!</i>	10.40 / Pax Tv <i>Maulbertsch</i>	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i>	9.30 / Bartók rádió <i>Összhang – a zenei élet aktualitásai</i>
8.55 / Duna Tv <i>Isten kezében</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i>	9.05 / Spektrum HD <i>Élet az amishokkal</i> (angol dokumentumfilm-sorozat, 1. rész)	Nagy hangversenytermeink – akusztikusok szemével
9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>	Az evangélikus egyház féléórása	12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a soproni evangélikus templomból</i>	10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu)
09.30 / Duna Tv <i>Evangélikus magazin</i>	15.10 / Duna World <i>Isten kezében</i>	15.10 / Duna World <i>Evangélikus magazin</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórása
11.07 / Kossuth rádió <i>Gondolat-jel</i>	16.00 / Pax Tv <i>Misszionáriusok (előadás-sorozat)</i>	15.40 / Duna World <i>Útmutató</i>	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
14.00 / M4 <i>Forma-1 Magyar Nagydíj</i> Közvetítés a Hungaroringről	Jónás története	20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő (kulturális magazin)</i>	0.20 / Duna Tv <i>1200 mérföld hazáig</i> (ausztrál játékfilm, 2002)
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i>	18.05 / Duna World <i>Magyarok Latin-Amerikában</i>	21.55 / Filmcafe <i>Egy bébiszitter naplója</i> (amerikai vígjáték, 2007)	
19.30 / Super Tv2 <i>Narnia Krónikái 3.</i> – A Hajnalvándor útja (amerikai-angol családi kalandfilm, 2010)	18.05 / Spektrum HD <i>A káprázatos mediterrán világ</i>	22.30 / Duna Tv <i>Molto Pavane</i> <i>Erkel és Mahler</i> <i>Tévéjáték (2014)</i>	

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
6.30 / Duna Tv <i>Alpok–Duna–Adria</i>	6.30 / Duna Tv <i>Öt kontinens</i>	9.00 / Spektrum HD <i>A láthatatlan madárfotós</i>	6.40 / Duna Tv <i>Kérdések a Bibliában</i>
12.05 / Bartók rádió <i>Az Amadinda ütőegyüttes hangversenye</i>	10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu)	11.30 / Duna Tv <i>Csodabogár</i> Különleges ifjak (a jövő ígéretei) és jeles példaképeik	9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>
14.34 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> <i>Boglár Lajos etnológus emlékére</i>	15.10 / Kossuth rádió <i>Regényes történelem</i> <i>Török Bálint – rettenthetetlen hős vagy hazaáruló briganti?</i>	14.35 / Duna World <i>Légy jó mindhalálig</i> (magyar film, 1960)	9.30 / ZDF <i>Evangélikus istentisztelet Heidelbergből</i>
15.20 / Duna World <i>Biblia és irodalom</i>	17.05 / Duna World <i>MMA-portrészorozat</i> 8/4.: „A haza minden előtt” Portréfilm Melocco Miklósról	14.35 / M2 <i>Lassie</i> (amerikai családi film, 1978)	9.35 / Duna Tv <i>A pannonhalmi apátság major</i>
17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Nyitott ajtók</i> Evangélikus magazin	21.30 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> <i>Andalúzai kutyák</i> Százás Miklós György tárcanovellái	15.07 / Kossuth rádió <i>Időt kérek</i> (háttér- és közéleti műsor)	10.10 / Duna Tv <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>
17.20 / Duna World <i>Határtalanul magyar</i>	22.40 / Duna Tv <i>Armel operafesztivál</i> – a győztes előadás	16.00 / Spektrum HD <i>A világűr varázsa</i>	10.55 / Duna Tv <i>Református istentisztelet Tatáról, a Csillagpont ifjúsági találkozórol</i>
21.20 / Pax Tv <i>Egyházak szerepe a mai társadalomban</i> (beszélgetéssorozat)		18.06 / Bartók rádió <i>XIII. Lajos (1601–1643)</i> <i>korának zenéje</i>	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i>
Fischl Vilmos, a MEÖT főtitkára		21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> <i>Virágkor tövisekkel</i>	21.50 / M3 <i>Bösendorfer</i> Karinthy Ferenc színjátéka (színházi felvétel, 1982)

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.

Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA Mária

(maria.ball@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: FEDOR SÁRA

(sara.fedor@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Munkatárs: WALKÓ ÁDÁM

(adam.walko@lutheran.hu). Rovatvezetők: DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio

oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). Szerkesztőbizottság: ADÁMI Mária, BALCZA MATE,

B. WALKÓ György, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY,

RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.

Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Kónsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).

Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb

külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő

hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem

küldünk vissza. Az adott lapszámra szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta

kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni.

Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

